

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

Volnočasové aktivity v kontextu životních drah rodičů

bakalářská práce

Autor práce: Vladimíra Příbylová
Studijní program: Sociální politika a sociální práce
Studijní obor: Sociální práce ve veřejné správě
Vedoucí práce: PhDr. Martina Hrušková Ph.D.

Datum odevzdání práce: 2. 5. 2013

Abstrakt

Bakalářská práce je zaměřena na trávení volného času rodičů a dětí v kontextu životních drah rodičů. Cílem práce je přiblížit a objasnit, jaký je možný způsob trávení volného času. Důležité je se zde zaměřit na aktivity, kterým se rodina věnuje společně.

Práce je rozdělena do dvou částí. V první teoretické části je pojednáváno nejprve o rodině a její charakteristice, následující informace jsou zaměřeny na to, jaká byla rodina v minulosti a jaká je dnes. Kapitola dále hovoří o charakteristických funkcích rodiny, o způsobu výchovy rodičů a dalších podstatných náležitostech, které s rodinou úzce souvisí.

Následně je rozebírán volný čas, jehož definici není možné jednoznačně určit, dle jednotlivých autorů není stanovena jednotná charakteristika. V této problematice je snaha přiblížit různé pohledy na volný čas a možné volnočasové aktivity. Ani zde není opomíjeno trávení volného času v době současné a minulé.

Další kapitola je zaměřena na problematiku s tím související, je zde snaha o přiblížení informací týkajících se volnočasových aktivit. Například to, jaké instituce se zde využívají a jaká je jejich stručná náplň činnosti.

Následujícím tématem, které je pro tuto práci nezbytné, jsou informace týkající se profesní kariéry, které v této problematice sehrávají klíčovou roli. Zaměřením je zde například to, jak lze sladit profesní kariéru s rolí rodiče. Toto téma je pro rodiče důležité, zejména pokud rodičovství plánují. Významnou rolí je také, jakou práci rodiče dítěte vykonávají a jaké mají uzpůsobení pracovní doby. Význam má v této problematice i to, jak je zaměstnavatel vstřícný a snaží se při přizpůsobení pracovní sféry a rodinné sféry.

Cíl této práce byl stanoven tak, aby korespondoval se snahou přiblížit tuto oblast osobám, které se touto problematikou zabývají a co nejlépe přiblížit, že současný způsob života se stává stále více konzumní. Připomenout zde skutečnou hodnotu a význam kvalitního trávení volného času. Otázkou je, zda v trávení volného času hraje roli dosažené vzdělání rodičů, je - li rodina ovlivňována vzděláním rodičů nebo zda je trávení volného času ovlivňováno jinými faktory.

Toto téma je důležité bezpochyby pro všechny rodiny. Sladění profesní kariéry a způsob, jakým tráví rodiče volný čas se svými dětmi, není pro většinu rodin jednoduché.

V této práci jsou položeny dvě výzkumné otázky. První se ptá, zda ovlivňuje výše dosaženého vzdělání rodičů formy trávení volného času celé rodiny. Druhá výzkumná otázka je zaměřena na další klíčové faktory, které ovlivňují trávení volného času ve vybraných rodinách.

Pro tento výzkum byla stanovena kvalitativní výzkumná strategie. Metoda dotazování, technika polostrukturovaný rozhovor. Volba respondentů byla provedena jako stratifikovaný účelový výběr, ve kterém se zaměřujeme na cílovou skupinu. Dotázanými respondenty byly tři rodiny s vysokoškolským vzděláním, středoškolským vzděláním, následovali respondenti s dokončeným učňovským oborem, posledními dotázanými respondenty byly rodiny, kde vzdělání rodičů je základní. Všem respondentům byly pokládány stejné okruhy otázek, na které bez problémů odpovídali. Ještě před začátkem samotného dotazování bylo sděleno, že rozhovor je anonymní, tudíž jejich jména nikde figurovat nebudou.

Výsledky tohoto výzkumného šetření vypovídají o tom, že vzdělání rodičů při trávení volného času s jejich dětmi hraje podstatnou roli. Všichni dotázaní rodiče se svými dětmi tráví co nejvíce volného času. Musíme brát však ohled na to, jaké povolání vykonávají a jak časově náročné toto povolání je.

Mezi klíčové faktory, které mohou ovlivňovat trávení volného času, je možné zařadit místo, kde rodina s dětmi bydlí. Ne každé místo bydliště nabízí stejnou výplň volného času. Dalším faktorem jsou finance rodiny. Rodina, která nemá dostatek finančních prostředků, tráví s dětmi volný čas odlišněji. Nejezdí v takové míře na rodinné výlety či dovolené. Náplň času je pro ně tedy rozdílná. Dalšími faktory v ovlivnění času stráveného společně s dětmi je zaměstnání rodičů.

Tato bakalářská práce může sloužit jako podklad pro mateřská centra či pro sociální práci s rodinou.

Abstract

The work is divided into two parts. In the first part it is discussed first on the family and its characteristics, followed by information that is focused on what the family was in the past and the current family. The chapter also talks about the characteristic features of the family, what is parent's way of upbringing and other significant elements that are closely related with the family.

Then it analyzes leisure, its definition cannot be clearly identified, because it does not have common characteristics, according to the individual authors. In this issue, there is to bring different perspectives on leisure time and recreational activities which are possible. Also there is not neglected any spending of leisure time nowadays and in the previous time.

The next chapter focuses on the issues associated with the problem there is an effort to approximate information on leisure activities. For example, to what institutions are used and what is their brief scope of activities.

The next topic, which is necessary for this work, is the information concerning the professional career, which in this field plays a key role. The focus here is, for example, how to reconcile the professional career with the role of parents. This topic is especially important for parents with a parenting plan. An important role is played here by the kind of work carried out by the child's parents, and how they adapt working hours. There is a role of the employer how friendly they are and how they try to adapt the world of work and family spheres.

The aim of this work was set to correspond with the effort to bring it to people dealing with these issues or those who want to deal this issue in the future, or if there is some way in which this issue somehow relates to the best approach to the current way of life becomes increasingly consumerist. The question is whether in leisure time playing the role of educational attainment of parents if the family is affected by parents' education or whether it is leisure influenced by other factors.

This topic is undoubtedly important for all families. Reconciling of the career and the way parents spend leisure time with their children is not easy for most families.

In this work two questions are researched. The first research question asks whether ways of spending free time of the whole family is influenced by the level of educational attainment of parents. The second research question focuses on other key factors that influence leisure activities in selected families.

For this research the qualitative research strategy was provided, methods of questioning, semi-structured interview technique. The sample of respondents was selected as a stratified purposeful selection, in which we focus on the target group. As the respondents families were interviewed three families with higher education, secondary education, followed by respondents with completed vocational field, the last interviewed respondents were families where the parents is essential. All respondents were asked the same set of questions to which respondents answered without problems. Respondents before the start of the inquiry were told that the interview is anonymous, so the names of the respondents will never figure.

The results of this research reveal that parents' education during leisure time with their children is irrelevant. All respondent parents spend as much free time with their children as they can. We must, however, take into account what profession they do and how time consuming this profession is.

Key factors that may affect leisure time can be put it where families with children live, the place of residence. Not every place of residence has the same fill of free time. Another factor is the family finances. The family that does not have enough funds spends free time differently with children. They do not go on family trips or holidays. Filling time for them is therefore different. Other factors influencing the time spent with children are the parents' jobs.

This work may be used as a basis for maternity centers or social work with families.

Klíčová slova

Rodina

Volný čas

Výchova

Životní dráha

Dovednosti

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 2. 5. 2013

.....

Vladimíra Příbylová

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce PhDr. Martině Hruškové Ph.D., za cenné připomínky, rady a odborné vedení mé bakalářské práce.

Touto cestou bych dále chtěla poděkovat všem zúčastněným respondentům za poskytnutí rozhovorů do bakalářské práce.

Obsah

Úvod	11
1 SOUČASNÝ STAV	12
1.1 RODINA	12
1. 1. 1 Definice rodiny a její základní charakteristika.....	12
1. 1. 2 Rodina v minulosti a současnosti.....	12
1. 1. 3 Rodina jako výchovný faktor.....	13
1. 1. 5 Způsob výchovy rodičů	15
1. 1. 5. 1. Role matky a otce	16
1. 1. 6 Rodičovské postoje.....	17
1. 1. 7 Manželství rodina a čas	17
1. 2 VOLNÝ ČAS	18
1. 1. 2 Volný čas a jeho definice.....	18
1. 2. 2. Volný čas dnes a porovnání s dobou minulou	19
1. 2. 3 Různé pohledy na volný čas	20
1. 2. 4 Volnočasové aktivity	22
1. 3 VÝCHOVA	24
1. 3. 1 Výchova a její dělení	24
1. 3. 2 Rodiče a děti se vychovávají navzájem	26
1. 3. 3 Výchova ve volném čase a pro volný čas	27
1. 3. 4 Výchovné působení dalších činitelů	28
1. 4 PROFESNÍ KARIÉRA	30
1. 4. 1 Význam profesní kariéry ve spektru životní integrace.....	30
1. 4. 2 Sladění práce a zaměstnání.....	32
1. 4. 3 Životní styl a životní dráha	33
2 CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	35
2. 1. Cíl práce	35
2. 2 Výzkumné otázky	35
3 METODIKA	36
3. 1 Metodický postup	36
3. 2 Charakteristika cílové populace.....	37
4 VÝSLEDKY	38

5 DISKUZE	51
6 ZÁVĚR	58
7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	60
8 PŘÍLOHY	65

Úvod

Pro rodinu je volný čas důležitý, je spousta volnočasových aktivit, kterým se rodina může věnovat. Dobré je, pokud se rodina věnuje aktivitám, které jsou pro ni zajímavé a které ji baví. Pokud rodina netráví čas společně, může to vyvozovat negativní důsledky pro děti. Děti mohou inklinovat k negativním aktivitám trávení volného času, to může děti ohrožovat. Ohrožení může být ve smyslu toho, že děti mohou častěji přicházet k úrazům. Mohou se dostat do prostředí, kde se setkají například s drogami, šikanou, krádeží, agresivitou a mohou být vystaveny negativním vlivům nevhodného prostředí.

Inspirací pro výběr tohoto tématu bakalářské práce pro mě byla praxe na oboru sociálně právní ochrany dětí. Zde docházelo k šetřením, které probíhaly v přirozeném prostředí rodin. Měla jsem možnost za doprovodu sociální pracovnice navštívit mnoho rodin a vidět, jak se rodiny starají o své děti a jak s nimi tráví svůj volný čas.

Další motivací pro výběr této práce pro mě bylo to, že bych se do budoucna touto problematikou chtěla zabývat. Přispělo k tomu i několik zajímavých přednášek a seminářů během mého studia.

Tato práce je zaměřená na „Volnočasové aktivity, v kontextu životních drah rodičů.“ Práce je rozdělena do dvou částí. Teoretická část je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola se zabývá rodinou, její definicí, historií, funkcí a souvisejícími fakty týkající se rodiny. Druhá část je zaměřena na volný čas, jeho definici a různé pohledy. Třetí část pojednává o výchově a poslední část je orientovaná na význam profesní kariéry rodičů.

Výzkumná část byla provedena metodou dotazování, technikou polostrukturovaný rozhovor. Zde jsem se snažila zjistit, zda ovlivňuje výše dosaženého vzdělání rodiče při trávení volného času s jejich dětmi a jaké další klíčové faktory je při tom ovlivňují.

1 SOUČASNÝ STAV

1.1 RODINA

1. 1. 1 Definice rodiny a její základní charakteristika

Rodina jako taková je propojená příbuzenskými vztahy, kde by na sebe měli rodiče brát odpovědnost za výchovu svých dětí. (8)

Další související pojem je manželství, které je možné definovat jako jakýsi sexuální svazek mezi dvěma dospělými jedinci. Definicí, co znamená manželství, je hned několik, záleží na jednotlivých autorech. Sňatkem dvou partnerů se stávají příbuznými nejen oni sami, ale i jejich rodiče, sourozenci a další pokrevní příbuzní. (8)

Definici manželství charakterizuje zákon o rodině. Zákon o rodině č. 94/1963 Sb. charakterizuje manželství jako trvalé soužití muže a ženy založené podle zákona stanoveným způsobem. Zákon také říká, že prioritním úkolem manželství je založení rodiny, s čímž souvisí i řádná výchova dětí. (35)

1. 1. 2 Rodina v minulosti a současnosti

Před nástupem moderní doby byly rodiny v průměru větší než dnes, ale rozdílly nejsou tak velké, jak by na první pohled mohlo být patrné. Až do počátku moderní doby musely děti často od sedmi nebo osmi let pracovat – pomáhat rodičům na poli. Ty z nich, jimž nebylo určeno pokračovat v práci rodičů, odcházely často už v mladém věku z domova, aby posluhovaly v jiných domácnostech nebo se vyučily řemeslu. Po odchodu z domova se s rodiči setkávaly už jen zřídka. (8)

Současná česká rodina by se dala nazvat rodinou zaměstnané ženy. Zaměstnaní ženy je pro většinu rodin stále ještě ekonomickou nutností. Málokterá rodina by dnes vystačila s jedním platem. Žena je přetížena souběžnými požadavky práce a domácnosti. Je v rodině častěji nespokojena než muž a častěji se může stát, že podá

podnět k rozvodu. Muž je v práci více angažován než žena a tudíž je na něj kladen větší důraz pro odpovědnost. Za svou práci má muž lepší platové ohodnocení, je v ní spokojenější a čeká od ženy, že ona jeho pracovní zaujetí bude chápat a podporovat.

Žena čeká od muže včetně pomoci v domácnosti a hmotného zajištění rodiny především citovou podporu a vztahové porozumění. (29)

1. 1. 3 Rodina jako výchovný faktor

Rodina je odpovědná za výchovu svých dětí, tak tomu bylo již v dobách minulých, jinak tomu není ani teď. Rodina je pro dítě to, co spatří poprvé, což znamená, že má velký vliv na dítě už od narození. Postupem času rodiče dítě poznávají, ví, co má rádo, co ho baví, v čem vyniká. Od určitého věku rodina nedokáže zabezpečit rozvoj dítěte svými silami. Rodiče tudíž začínají spolupracovat s vzdělávacími institucemi. Spolu s dítětem začínají společně rozhodovat o výběru nejprve zájmových kroužků, následně o věcech týkajících se vzdělání a dalších podstatných věcech v životě. (31)

Je jisté, že primární podíl na výchově má rodina, která odpovídá za chování dětí. To, jak se děti chovají na veřejnosti, nám může do jisté míry ukázat, jak jsou vychované. Následně je významným faktorem škola a v neposlední řadě i celá společnost. (31)

1. 1. 4 Funkce rodiny

Rodina jako taková vytváří určité funkce, jakými jsou:

- Biologicko - reprodukční funkce
- Sociálně ekonomická funkce
- Ochranná funkce (v literatuře se můžeme setkat s pojmem, který tuto funkci nazývá zaopatřovací)
- Socializačně - výchovná funkce
- Emocionální funkce

Biologicko – reprodukční funkce má vliv na všechny členy rodiny. Svoji úlohu plní také v souvislostech, které jsou stěžejní pro samotnou společnost. V současné době je příchod dítěte do rodiny v ojedinělých případech vnímán spíše negativně a to především z hlediska, že může být narušen onen zaběhnutý chod rodiny, profesní rozvoj rodiče a jeho seberealizace. V dnešní době, na rozdíl od doby dřívější, jsou více vyskytující se rodiny s jedním dítětem. Ženy se spíše stávají matkami v pozdějším věku. (1)

Sociálně ekonomická funkce rodiny je také jednou z důležitých oblastí ekonomiky. Je nedílným prvkem pro rozvoj ekonomického systému společnosti. Členové rodiny se v rámci svého zaměstnání, které vykonávají, zapojují do výrobních a nevýrobních sfér. Trh je také závislý na spotřebitelích, jelikož je rodina významným spotřebitelem, tak se pro trh stává důležitou. (1)

Ochranná funkce rodiny je velmi zásadní. Rodina by měla znamenat především bezpečí. Tím ale není myšleno zajištění pocitu bezpečí pouze dětem, ale všem členům rodiny. Tato funkce také zmiňuje to, že je důležité členům rodiny poskytnout zajištění životních potřeb, jako může být například zajištění jídla a pití, spánku, ale také pomoc v osobním rozvoji nebo seberealizaci. (1)

Sociálně výchovná funkce rodiny spočívá v tom, že primárně ovlivňuje jednotlivé členy dané rodiny, je první sociální skupinou. Sociální skupina je důležitá, neboť se dítě učí přizpůsobovat životu, ukazuje mu, jak by se měl v běžném životě chovat a také, jak

si osvojit základní znaky a zvyky společnosti, ve které se nachází. Důležité je také připravit mladistvé na vstup do běžného života, do jeho praktické části. (1)

Emocionální funkce je funkcí poslední. V dnešní době je zajistit tuto funkci velmi obtížné, neboť přibývá stále více rodin, které se rozvádějí a tuto funkci svým dětem mohou zajistit jen velmi těžko. Přitom je ale tato funkce jednou z nejdůležitějších. Dítě potřebuje mít dostatečné citové zázemí, pocit bezpečí, lásky a jistoty. Když je rodina takovýmto způsobem narušena, funkce je obtížně splnitelná. (1)

1. 1. 5 Způsob výchovy rodičů

Určitou roli na výchově hrají také podmínky, kterými rodina disponuje. Důležitá je shoda obou rodičů v tom, jak budou svoje dítě vychovávat. Každý rodič si myslí, že jeho způsob výchovy je pro dítě ideální. Až postupem času se však ukáže, jak úspěšný daný způsob byl. Pro děti není důležité, kolik hraček dostanou, jaké moderní oblečení mají na sobě. Nejdůležitější pro dítě je láska rodičů. Láska a péče rodičů se nedá koupit na rozdíl od oblečení, aktivit, které jsou rodiče schopni pro své dítě zajistit. Pro děti je nejdůležitější to, jak se jim jejich rodiče věnují. Důležité je, aby se oba rodiče shodli určitým způsobem na výchově. Není příliš dobré, pokud je jeden z rodičů „hodnější“ a druhý přísnější, dítě pak nemá nastíněný jasný model, co od něj rodiče požadují a co ono může požadovat od svých rodičů. Výchova je však oboustranná, znamená nejen působení rodičů na děti, ale také dětí na rodiče. (16)

Aktivity, jako je společná večeře, kdy se sejde celá rodina pohromadě, jsou velmi pozitivní. Má to vliv především na celkovou pohodu v rodině. Je důležité, aby rodina například při těchto společných aktivitách nebyla rozptylována televizorem nebo něčím jiným. (16)

U rodiny je důležité, aby trávila čas společně. Může se jednat například o aktivity relaxačního druhu. Rekreační činnosti může provozovat rodina i v okolí svého bydliště nebo domu či bytu. (19)

1. 1. 5. 1. Role matky a otce

Dnešní společnost se značně mění. Za reprodukčními změnami v dnešní společnosti stojí především ekonomická situace obyvatelstva, což platí prioritně zejména u mladších rodin. Založení rodiny však pro mladé rodiče smysl neztrácí, většina rodin upřednostňuje dva potomky. Rozdíl od rodiny před několika lety je v tom, že se rodičovství odkládá na pozdější dobu a také v tom, že dva lidé spolu žijí a mají rodinu, ovšem žijí spolu bez oddacího listu. Lidé dávají přednost neformálnímu soužití, jeden z důvodů proč tomu může také být je případný „snazší“ rozchod s partnerem. Pro mnoho párů je také velmi nákladné svatbu vůbec zafinancovat. (14)

Každý z rodičů má svoji nepostradatelnou roli. Bez matky se dítě jen těžko obejde. Matka v životě dítěte má nezastupitelnou roli. Její role může být rádce, což pro dítě vytváří představu, že se na matku může vždy a při jakékoliv situaci obrátit. Matka zabezpečuje klid domova, má velký podíl na utváření celkové pohody. Pro dívky matka znamená vzor, vidí v ní sebe za několik let. Dcery mohou spatřovat to, jak se ujala své role, přebírají od ní její dovednosti, sledují a napodobují ji také v činnostech volného času. Proto je matka neodmyslitelnou součástí rodiny. (33)

Otec je pro dítě stejně nepostradatelný jako matka, jeho role je stejně významná. Dobrý otec by měl mít také jakou si odpovědnost za vedení rodiny. Dítě přebírá a staví své hodnoty na tom, co vidí u svých rodičů. Role otce je velmi důležitá jak pro chlapce, ale zároveň také pro dcery. Více času s dítětem tráví matka, ale role otce by se v žádném případě neměla podceňovat. Pro dítě je významné, jak s ním otec tráví volný čas. Spíše si bude pamatovat, že šlo s otcem parkem nebo spolu byli na vyjíždě na kole, než že dostalo hračku. I otec jde příkladem, dokáže přiblížit synovi, jak být mužem a tím zároveň nastínit, co role otce obnáší. Dceři zase ukázat vztah mezi mužem a ženou. Otec by měl být vzorem autority, mužnosti a často poradcem. (32)

1. 1. 6 Rodičovské postoje

Když bychom si položili otázku, od jaké doby je možné dítě vychovávat, většina rodičů by nám odpověděla, že od doby, kdy má dítě alespoň trochu rozumu. Je možné mu něco vysvětlit, ukázat, nebo domluvit. Dle Sigmunda Freuda a jeho pokračovatelů lze potvrdit to, jak lidé přijímají výchovné zásahy od svého okolí. Tyto zásahy jsou přijímány po celý život v takové míře, aniž bychom si toho byli vědomi. (20)

Každý ví, co obnáší příchod novorozeného dítěte do rodiny. Vše je pečlivě nachystáno, vanička, kočárek a další věci. Ale přitom jsou rodiče a příbuzní okolo dítěte v očekávání v souvislosti s jeho příchodem do rodiny. Mají představy, ideály co pro něj bude nejlepší a čeho všeho se mají vyvarovat. A to jsou „rodičovské postoje“, neboť toto je pro dítě daleko důležitější, než kdyby na něj místo nového kočárku čekal nový automobil. (20)

Kdybychom se nastávajících rodičů zeptali, od jaké doby se v nich rodičovské postoje vytvářejí, dostali bychom odpověď, od doby kdy pocítují první známky života dítěte, když ještě není narozené. Ze zkušenosti bychom mohli odvodit, že většina nastávajících rodičů je na příchod dítěte připravena. Jsou ale i takové typy rodičů, kteří nejsou vyspělí a připravení na příchod dítěte. Po narození dítěte nejsou schopni slevit ze svých zájmů, tvrději lpí na svém předchozím způsobu života. Znamená to především, že nejsou dostatečně vyzrálí k tomu, aby přijali odpovědnost za někoho druhého. (20)

1. 1. 7 Manželství rodina a čas

První krok k pohledu na životní cykly rodiny učinili sociologové R. Hill a E. Duvallová až v roce 1948, kdy připravili hlavní referáty pro mezinárodní konferenci o rodině. Jmenovaní autoři zdůraznili, že každý člen rodiny – ať už nejmladší, střední či starší generace – má své vlastní individuální vývojové úkoly. Zda a jakým způsobem

jedinec tyto úkoly zvládne, závisí na tom, jak ostatní členové rodiny zvládají každý svůj úkol v určité etapě vývoje. (25)

Jak je patrné z provedených výzkumů, kde byli mladí rodiče tázáni, zda je ovlivňuje jejich dosažené vzdělání - vyšlo najevo, že vzdělání má důležitou úlohu ve smyslu pomoci zajistit lepší budoucnost pro své děti. Děti u svých rodičů shledávají motivaci v jejich budoucím vzdělání, kdy si vytváří kladnou motivaci pro svou budoucnost. Vidí, že s vyšším vzděláním mohou dosáhnout lepší práce a lepšího uplatnění a především, že nebudou muset být na nikom závislí. (27)

1. 2 VOLNÝ ČAS

1. 1. 2 Volný čas a jeho definice

Tímto tématem se zabývá mnoho filozofů, specializující se na filozofickou antropologii, jako například Josef Piepera. Tato oblast sehrává klíčovou roli, která je velmi často předmětem zkoumání životního způsobu. (6, 23)

Volný čas je možno chápat jako opak nutné práce a povinností nebo dobu, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, jsou konané zcela dobrovolně. Přinášejí nám pocit uspokojení, uvolnění a radosti. Pojem volný čas běžně zahrnuje odpočinek, rekreaci, zábavu, zájmové činnosti, dobrovolné vzdělávání. (23)

Z hlediska dětí a mládeže nepatří do volného času vyučování a činnosti s tím související. Do volného času nezahrnujeme základní péči o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti, výchovné zařízení a následné uložené vzdělávání. Součástí volného času nejsou ani činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka (jídlo, spánek, hygiena, zdravotní péče). Z těchto činností si někdy lidé vytvoří svého koníčka, což je zřejmé např. ve vztahu k přípravě, konzumaci jídla. (23)

Není možné, aby člověk vyplnil svůj volný čas zcela libovolně. Objevují se zde překážky, které člověk nemůže vykonávat, mohlo by se totiž jednat o nezákonné

činnosti, čímž by mu hrozil určitý postih. Vedle těchto limitů se dostáváme k limitům osobním. Člověk je ve své svobodě omezován dobou, ve které žije nebo prostředky. Jedná se o prostředky, kterými může disponovat, ať už se jedná o prostředky finanční či jiné. Může být omezen svým fyzickým stavem, osobním zdravím a jinými aspekty. (11)

Při trávení volného času je velmi důležité ovlivňování z pedagogického hlediska. Děti ještě nemají dostatek zkušeností jak dobře trávit volný čas, nevyznají se ve všech oblastech zájmové činnosti, potřebují vést. Vedení ale nesmí být příliš násilné, nabízené činnosti musí být pro děti nějakým způsobem zajímavé a účast na nich dobrovolná. Rodiče by měli vědět, že míra ovlivňování volného času závisí na věku, mentální a sociální vyspělosti a také na charakteru rodinné výchovy. (23)

Každé dítě tráví volný čas v prostředí, které je různorodé. U někoho to může být hřiště, škola, zájmové instituce a organizace. Mnoho dětí také tráví svůj volný čas venku, v parku a také někdy bez dohledu rodičů či jejich zájmu o ně. Nemělo by k tomu docházet zejména proto, že by mohla být ohrožena bezpečnost dětí. Nejvíce se tato problematika týká dětí, které jsou malé a žijí ve městě, kde není tak bezpečno jako na malých a klidných vesnicích. (23)

Jsou různé způsoby trávení volného času, to je samozřejmě v rukou rodiny, která to však plně zabezpečit nedokáže. Pro takovou funkci nemá dostatek volného času a chybí jí také další podstatné materiální vybavení a také kvalifikace. Rodina nedokáže především dospívajícím dětem nahradit jejich vrstevníky, kteří jsou pro ně důležití. (23)

1. 2. 2. Volný čas dnes a porovnání s dobou minulou

Není možné porovnávat trávení volného času dnes s tím, jak probíhalo trávení volného času dříve. V dnešní době si lidé plánují dovolenou několik měsíců dopředu, což v minulosti nebylo vůbec běžné. Čas byl ve velké míře svázán s prací a především v letních měsících, kdy práce na polích musela být bezpodmínečně hotová. Možnost dovolené zde nepřipadala v úvahu. (34)

V této době tráví volný čas člověk po svém, dají se však vysledovat určité shodné tendence. Jedná se o to, že dnešní doba přináší celou škálu nabídek, jak volný čas trávit. Změny jsou i v uzpůsobení pracovní doby, dnes je téměř polovina lidí v práci přes čas, což má vliv na celkový objem volného času. V nynější době jsou spojené s volným časem i finance, tedy ekonomické faktory, které mohou rozhodovat o místě dovolené, výletu – o volnočasové náplni. (6)

1. 2. 3 Různé pohledy na volný čas

Pohledem na čas se rozumí dvě oblasti. První znamená trávení volného času s hlediska kvalitativního. Toto hledisko se snaží přiblížit zejména strukturu času, konkrétní volnočasovou aktivitu. Následující zaměření je kvantitativního rázu, který se snaží zmapovat celkový objem volného času. (6)

Na volný čas lze nahlížet z několika dalších pohledů:

- **Z ekonomického hlediska** je důležité, kolik finančních prostředků se do volného času investuje. Následně, zda se vůbec náklady, které byly zapotřebí, vrátí zpět. Jakýsi průmysl volného času je většinou dobře prosperujícím odvětvím. Z volného času vzniklo odvětví, které se nepoužívá pouze pro výchovnou a vzdělávací činnost, ale i pro oblast komerční.
- **Z hlediska sociologického a sociálněpsychologického** je dohlíženo na mezilidské vazby, díky nimž je možné se dobře kultivovat. Rodiče by se měli zajímat, jak jejich dítě tráví volný čas. Měli by dítěti být vzorem, trávit s nimi volný čas, díky tomu dokáže dítě rozpoznat vhodné vyplnění volného času. Chybí – li toto v rodině, tak rodina neplní dobře svoji výchovnou funkci. Toto je možné napravit ve školách, výchovných zařízeních, kde je dítě pod pedagogickým vedením. Jestliže se tuto situaci nepodaří napravit těmito institucím, může se stát, že se dítě dostane do nevhodné vrstevnické skupiny, kde může inklinovat k aroganci, vandalismu a také k drogám. Při chybějících sociálních vazbách se v dítěti začíná utvářet pocit, že je zbytečné

a nikdo se o něj nezajímá. I s těmito problémy se dá pracovat ve výchovných zařízeních, kde se dítě může seberealizovat.

- **Z politického hlediska** je důležité se zabírat tím, do jaké míry bude stát zasahovat do volného času, jaká bude školská politika a do jaké míry bude věnována pozornost dalším zařízením, které se podílejí na trávení volného času dětí.

Státní zájem se zaměřuje především na:

- základní ovlivnění zařízení, které zprostředkovávají volný čas dětí a mládeže
 - snahu pomoci různým organizacím nebo sdružením, které se zabývají prací s dětmi či mládeží a vytvoření podmínek, pro jejich aktivity
 - působení a vytváření kladných postojů rodičů dětí ve vztahu k jejich aktivitám
- **Zdravotnický pohled** řeší, zda se trávení volného času kladně projevuje na zdravotním stavu dítěte. Tento pohled spíše sleduje, jak se volný čas a jeho trávení podepisuje na jeho zdraví a tělesném či duševním vývoji.
 - **Pedagogické a psychologické hledisko**, v této sféře je důležité zaměřit se na individuální a věkové potřeby trávení volného času. Je také zapotřebí zamyslet se nad tím, jakým způsobem, zda vůbec a do jaké míry přispívá volný čas k uspokojení biologických a psychických potřeb dítěte. Ovlivňování volného času z hlediska pedagogického by mělo přinášet seberealizaci, pocit bezpečí a jistoty, poznávání nových dojmů a podporování jejich spontánnosti. (23)

Volný čas dětí a mládeže a péči o ně má z pedagogického hlediska dva úkoly:

- 1) **výchova ve volném čase**
- 2) **výchovu k volnému času**, zde má jedinec příležitost se seznámit se zájmovými aktivitami, kde je mu zároveň poskytnuta informace jak se v těchto činnostech orientovat, zde je mu poskytnuta možnost uspokojení a seberealizace.

Volný čas je v dnešní době velmi riziková záležitost. Trávení volného času s nevhodnou vrstevnickou skupinou má za následek, že se děti dostanou k drogám, automatům a tím u mladých dětí vzniká závislost. Je to zapříčiněno zanedbáním pedagogického ovlivňování volného času, což má neblahé následky. Trávení volného času se v dnešní době považuje za velmi rizikovou oblast. (23)

1. 2. 4 Volnočasové aktivity

Volnočasové aktivity se v posledních několika letech velmi rozrůstají a jejich počet se neustále zvětšuje. Volnočasové aktivity by se daly zařadit do určitých skupin:

- Kulturní aktivity
- Sportovní aktivity
- Sociální aktivity
- Vzdělávací aktivity
- Veřejné aktivity
- Rekreční a cestovatelské aktivity
- Hobby a manuální aktivity

Kulturní aktivity je možné dělit do dvou skupin. Toto rozdělení není do velké míry nijak zásadní. Má to svůj důvod, není určena podstatná kvalita sledovaného nebo přijímaného či hloubka dané aktivity. První skupinou jsou receptivní činnosti, což znamená, že se do této oblasti zařazují určité kulturní vzorce a hodnoty (návštěva koncertu, divadla, kina). Druhou skupinou jsou perceptivní činnosti, do kterých patří

především kreativní činnosti, kdy si člověk sám utváří uměleckou hodnotu – vytváří dekorační předměty, poslouchá hudbu, maluje. (6)

Sociální či společenské aktivity, pomocí nichž se utváří mezilidské vztahy. Tyto vazby jsou nápomocny při vytváření sociálních vazeb na druhé osoby, setkávání se s ostatními členy rodiny například při rodinných oslavách. Nemusí se jednat pouze o členy rodiny, ale mohou to být přátelé, známí, či jiné osoby. Do této oblasti spadá posezení u kávy, restauracích, tanečních akcích. Někdy mohou být označovány jako pejorativní (hanlivé), přesto jsou v dnešní době v oblasti mezilidských vztahů jakýmsi záchytným bodem. (6)

Vzdělávací aktivity není dobré opomíjet, v dnešní době se klade na vzdělání velký důraz. Dalo by se hovořit i o tom, že vzdělávací aktivity jsou spojeny s kulturními aktivitami, které nás také velmi ovlivňují a díky nim si můžeme rozšířit své znalosti. Záleží však na tom, zda se jedná o vzdělání individuální, což znamená, že se člověk sebevzdělává sám. Toto je možné uskutečnit četbou literatury a v dnešní moderní, technické době prostřednictvím internetu. Dále se člověk může sám vzdělávat prostřednictvím odborných kurzů a seminářů. Dnes nepatří vzdělávání „pouze“ mladým lidem. Lidé staršího věku mají zájem se také vzdělávat, což je jim umožněno prostřednictvím univerzit třetího věku. O tyto univerzity je velký zájem. (6)

Volný čas se dělí do tří částí:

- 1) denní volný čas
- 2) víkend
- 3) dovolená

Denní volný čas – čas se odráží od pracovní doby. Tento druh volného času znamená spíše odpočinek a relaxace po práci. Může být naplněný aktivitami jako například již zmíněnou relaxací, ale také běžnou přípravou jídla v domácnosti, či jinými domácími pracemi. Tímto volným časem se rozumí volný čas běžného pracovního dne. (6)

Víkend – takovýto druh volného času má větší rozmezí než denní volný čas. Pro většinu lidí jsou to dva dny – sobota, neděle. V tyto dny vykonává většina lidí činnosti, na které nebyly během týdne čas. V této době se lidé věnují i časově náročnějším

aktivitám. Rodiny se vydávají na výlety, svůj čas mohou trávit kupříkladu na chatách. V 60. letech byly ustanoveny volné soboty, což znamenalo určité rozdělení činností. V podstatě to znamenalo, že v sobotu lidé dělali různé práce okolo svého domu, zahrady a neděle byla ve znamení jakého si „svátečního dne“, kdy lidé chodili do kostela, byl to den ve znamení klidu a odpočinku. Některé rodiny toto v dnešní době konají obdobně. Lidé, kteří jsou nábožensky založení, jdou na nedělní mši, jiní se jdou projít se svými dětmi, společně si hrají, navštěvují své přátele. (6)

Dovolená – pro tento typ volného času je charakteristické delší časové rozmezí. Lidé mohou dovolenou trávit více způsoby. Někdo dovolenou preferuje ve smyslu relaxace, zábavy, trávení času se svými přáteli a rodinou. Dovolená představuje pro člověka nejdelší blok volna a tudíž možnost využít příležitosti účastnit se takových aktivit, na které nemá v průběhu roku čas. Je však více možností jak trávit svoji dovolenou. Lidé ale například dovolenou nevyužívají a tráví čas doma - ze sociologického hlediska toto není moc dobré. Nezmění – li člověk prostředí, což se považuje za významný prvek skutečné jak fyzické tak psychické relaxace, což je pro člověka velmi důležité. Tím nepozná nové lidi, nezažije nové zážitky, které jsou pro něj důležité. (6)

1.3 VÝCHOVA

1.3.1 Výchova a její dělení

Rozmezí výchovy z časového hlediska je velmi rozličné. Je rozdíl ve výchově, která je nyní a v té, která byla například před padesáti lety. V této době nebyla tak hojná nabídka časových zařízení, nemuseli tak tedy rodiče čelit aktivitám, které děti v této době vyhledávají. Jedná se především o počítačové hry, hrací automaty a mocný vliv médií, které mají v dnešní době významnou roli. Svou úlohu zde také zastává životní prostředí, které bylo dříve daleko příznivější, na zcela jiné úrovni. Z těchto poznatků je

zřejmé, že proces výchovy v rodině dnešní doby probíhá v daleko složitějších kulturních podmínkách. (17)

Trend dnešní doby spočívá v tom, aby se děti naučily samostatnosti. Dnešní doba je plná situací, kdy se člověk musí rychle a sám rozhodnout, tomu by se měly učit i děti od útlého věku. Společnost upřednostňuje osobnost, která je silná a tvůrčí. Proto se klade velký důraz, aby se dítě umělo v dané situaci dobře orientovat. (17)

Výchova má určité sociální složky. Osoba, která vychovává, tak sám vychovávaný je zařazen do určitých sociálních souvislostí nejčastěji spojených s rodinnou - sociální status, úroveň bydlení. Tento model můžeme pozorovat jak v rodinně samotné, tak ve škole či pracovišti, dále ale také na úrovni, kde člověk bydlí například město, kraj a následně pak na úrovni celospolečenské. Celospolečenské úrovně poznamenávají všechny další úrovně a mají rozhodovací charakter. Podle těchto úrovní je možné určit, kam vlastně celá společnost směřuje a jakých cílů chce dosáhnout. (17)

Výchova by měla hlavně ukázat dobrý směr, kam se mají děti ubírat a pomoci jim s vypořádáním se s určitými problémy. (17)

Výchovu lze dělit do těchto následujících částí:

Výchova formální: Tato forma výchovy se dá také nazvat formal education. Zajištění tohoto druhu výchovy je uskutečňováno především ve školách nebo v odborných vzdělávacích zařízeních. Tento druh zajišťuje především stát. Je možné do této oblasti zařadit vzdělávání, které je uskutečňované na základních, středních a vysokých školách, ale také dálkové studium a disertační vzdělávání, které je na základně připravených programů. Formy tohoto vzdělání jsou potvrzovány dokladem o úspěšném absolvování. (12)

Výchova informální: Neboli informal education. Výchova plynoucí z běžného denního kontaktu s rodinou a přáteli. U dětí to může být nově vznikající kontakt s vrstevnickými skupinami. Svojí váhu zde mají i média. (12)

Výchova neformální: Označena v některých případech non-formal education. Tento druh výchovy neprobíhá v zařízení, jako je škola nebo jiná výchovná organizace, není zde udělováno osvědčení jako u výchovy formální. Mezi výchovou neformální

a formální je rozdíl především v tom, že výchova informální je dána postavením dítěte ve společnosti a neuskutečňuje se z jeho rozhodnutí. Na rozdíl od toho je neformální výchova realizována především dobrovolnou činností člověka a směřuje k výchově ve volném čase. Patří sem činnosti v zájmových kroužcích, uměleckých sborech, členství ve sdružení dětí a mládeže. (12)

1. 3. 2 Rodiče a děti se vychovávají navzájem

Výchova působí oboustranně. Je důležité se orientovat, kdo vychovává a kdo je vychováván. Nejde o vztah, kde by se jednalo o jednoznačnou závislost. Výchova má být vzájemná. Dítě je svým prostředím ovlivňováno, ale i ono svým způsobem prostředí okolo sebe aktivně utváří a přetváří – je vychováváno a samo vychovává. Rodiče by si měli umět připustit, že i jejich malé dítě na ně má určitý vliv. Musí například reagovat na jeho potřeby, projevy a jak se v určité situaci chová. Toto je dobře rozpoznatelné u učitelek v mateřských školách. Žádná třída není totožná, přestože ve třídách jsou děti stejného věku. Je rozdíl mezi rodičem kojence, školáka, dospívající slečny nebo mladíka. Je rozdíl i mezi rodiči, kteří mají zdravé dítě a rodiči, kdy jejich dítě může trpět tělesným nebo mentálním postižením. Nezbytné je si také uvědomit, že každý výchovný proces má svou osobitou dynamiku a vztah vychovatele a dítěte nejsou nikdy definitivní. Jak rodiče stárnou a jejich děti dospívají, tak si stanovují nové a nové výchovné cíle, využívají jiných výchovných metod. Někteří rodiče čekají na to, až jejich děti budou dospělejší a oni si s nimi budou více rozumět. Jsou ale tací rodiče, kteří mají strach, že si se svými staršími dětmi rozumět dobře nebudou. Nesmíme zde zapomenout zmínit, že takovéto procesy se dějí na pozadí ostatních vztahů v rodině a na pozadí společenských vztahů rodiny k okolnímu světu. Výchova je důležitým prvkem a dala by se charakterizovat tak, že se rodiče a děti navzájem velmi ovlivňují, není jednoduchý a jednotvárný vztah

1. 3. 3 Výchova ve volném čase a pro volný čas

Práce je pro člověka jednou z důležitých součástí jeho života, souvisí s utvářením sociálních kontaktů, pomáhá k jeho seberealizaci. Práce jako taková a vztahy, které si člověk v práci utváří, mají vliv na jeho identitu a uspořádávají jeho životní dráhu. Ze zaměstnání jsou utvářeny naše cíle, statusy a struktura našeho života. Vzdělání je chápáno jako právo na zaměstnání, což znamená, že náš volný čas je jako regenerace pro další práci v zaměstnání. (10)

V dnešní době je velmi obtížné si práci najít. Vezmeme – li v úvahu rodinu s dvěma dětmi, kdy jeden z rodičů je nezaměstnaný a druhý nemá příliš dobře placené zaměstnání, tak tato situace nedovoluje rodinám hradit dětem volnočasové aktivity. Jiná situace je u rodin, kdy rodiče dávají přednost profesnímu růstu či výdělku a děti do volnočasových center přihlásí, aby měli více času na svoji kariéru. Člověk, který je zaměstnaný, tráví svůj čas v práci a po práci má prostor na různé aktivity. Na rozdíl od člověka, který práci nemá, je jeho rozvržení volného času rozdílné. Problém nastává, pokud člověk, který práci hledá delší dobu a práce se mu nedaří získat, může upadat do pasivity. Z hlediska psychologického existují důsledky nezaměstnanosti, které spočívají v tom, že velké množství volného času se začíná přetvářet v nudu. Je to velmi negativní zejména pro absolventy škol, protože nemohou získat vzory práce, nedokáží si představit, jak ve skutečnosti práce vypadá a co všechno obnáší. Jedná – li se o dlouhodobou nezaměstnanost, dochází u člověka k postupné sociální izolaci a možnému vyloučení. Každý z nás potřebuje úkol, kdy pro sebe učiní něco smysluplného a ví, že je potřebný a může něco dokázat. (10)

1. 3. 4 Výchovné působení dalších činitelů

Dokázat vyjmenovat všechny zájmové organizace, které v naší společnosti působí, není lehké, dovolím si říct, spíše nemožné. Jednotlivé instituce se liší nejen svými cíli, metodami a postupy, ale v neposlední řadě také obsahem činnosti. Když bychom měli vyjmenovat důležité instituce, které na poli tohoto teritoria působí, jedná se o Kruh sdružení dětí a mládeže ČR a Česká rada dětí a mládeže (ČRDM). Rozsah činností těchto organizací je všestranný a má celorepublikový rozsah. Proto zde nezmiňujeme například taneční soubory, sportovní kluby a regionální sdružení.

Nejznámější organizace, které působí na našem území:

- Junák – svaz skautů a skautek
- TOM – Asociace turistických oddílů mládeže
- AVZO ČR
- ČTU- Česká tábornická unie
- DUHA (26)

Do této kapitoly by bylo možné zařadit dětské domovy, domovy mládeže, které se specializují na volný čas dětí. Dalšími takovými organizacemi mohou být instituce například kulturního, společenského nebo sportovního rázu. Instituce, která má velmi dlouhou historii, patřící do tělovýchovné jednoty, se nazývá Sokol. Jeho historie sahá až do doby Rakouska – Uherska. Nejprve se jednalo o spolek dospělých, který se pak dále začal rozvíjet. Začal se orientovat na mládež a na vyplnění jejího volného času. Jako následnou instituci by zde bylo možné zmínit Dělnickou tělovýchovnou jednotou nebo také Orel. Spolek Orel sdružoval především osoby nábožensky založené, následně rozšířenou na oblast tělovýchovy, která se odehrávala především v přírodě. (26)

V dnešní době jsou hojně využívány služby fitcenter. Záleží na každém, zda možnosti a služby těchto center bude využívat. Centra slouží k vyplnění volného času, ale také k vyvinutí určité fyzické zátěže, kterou si každý zájemce zvolí sám, což znamená, že tato centra jsou velmi individuálního charakteru. Je na každém, zda tyto

služby bude využívat, či ne. Pohybové aktivity jsou důležité pro každého z nás. Znamenají především zvýšení fyzické zdatnosti, udržení si dobré kondice a upevnění si zdraví. Důležité jsou i kolektivní pohybové aktivity, kdy se dotyčná osoba musí zapojit a vědět, že každý členek v daném týmu je jedinečný a nepostradatelný. Tyto aktivity posilují zejména houževnatost, vytrvalost a především schopnost pomáhat si a spolupracovat. Hry kolektivního rázu naučí dotyčné uvědomit si, že výhra není vše, naučit se prohrávat a přijímat porážku. (6)

Následující zájmovou institucí, která slouží k vyplnění volného času, je činnost institucí a organizací zaměřených kulturně. Myšleno je tím především divadlo, kino nebo galerie. Kino má daleko větší roli, než jsou divadla. V dnešní době většina lidí, chodí do kina pravidelně. Jedná se spíše o mládež, ve věkovém rozmezí od 18 let a starší. Film v kině není nic špatného. Větší problém se spíše týká toho, na co dnešní mládež do kina chodí. Ve velké míře to jsou horory, krimi filmy, trillery. Tyto filmy jsou plné krvavých scén, násilí a brutality. Zmíněné druhy filmů by mládeži do 18 let neměly být vůbec přípustné, neboť pak zkouší na svých kamarádech nebo spolužácích různé nebezpečné techniky. (6)

Neměla být opomíjena ani literatura. Nezbytně důležité je připomenout činnost knihoven a literatury. Čtenářský zájem o literaturu klesl. Většina dnešních dětí nečte ani povinnou literaturu. Zájem o knihy se zvyšuje až kolem 15. roku a to především u dívek, kterým se zalíbí tzv. „červená knihovna“, romány. (6)

Tyto instituce mají velký vliv na mladistvého jako takového a formování jeho osobnosti. Formování osobnosti má však dvě strany. Jednou jsou tyto instituce, které na člověka působí, a druhou stranou je rodina a škola, které dávají podmínky k formování vztahu mladistvého ve vztahu k již zmíněné hudbě nebo umění. (6, 26)

1. 4 PROFESNÍ KARIÉRA

1. 4. 1 Význam profesní kariéry ve spektru životní integrace

Dlouhou dobu se v sociologických výzkumech pokládají otázky, co je pro osoby v kontextu s touto problematikou důležité. Další otázkou bývá, k čemu chtějí rodiče vést své děti, jaké jsou jejich plány, které směřují k úspěšnému a spokojenému životu. Jedná se prioritně o pochopení toho, co je vlastně ve skutečnosti rodina, práce, majetek, vzdělání a další oblasti, které jsou důležité pro život. V mnoha případech je pro společnost nejvýznamnější rodina, pro některé osoby naopak práce a pracovní růst, tedy budování kariéry. (2)

Pro doplnění je zde Tabulka 1, kdy byla položena otázka „Co je pro Vás osobně důležité?“

Tabulka 1: Co je pro Vás osobně důležité?

	Průměr		Směrodatná odchylka	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
Mít co nejvyšší vzdělání a kvalifikaci	3,3	3,1	1,1	1,1
Mít čas na vlastní zájmy a koníčky	3,3	3,1	0,8	0,8
Mít zajímavou a užitečnou práci	3,8	3,7	0,9	1,0
Žít pro svoji rodinu a děti	3,9	4,1	0,9	0,9
Mít úspěch a uznání	3,5	3,3	0,9	1,0
Mít čas a přátele	3,1	3,1	0,8	0,8
Mít hodně peněz a dobře si žít	3,7	3,6	0,9	1,0
Žít klidně bez rizik a napětí	3,9	4,1	0,9	0,9
Starat se o domácnost	2,8	3,3	1,0	0,9
Pracovat na zahradě, upravovat(stavět) byt, dům	2,8	2,9	1,0	1,0

Zdroj: Maříková (ed.), Proměny české rodiny

Průměrná skóre při hodnocení „Co je pro Vás osobně důležité?“

Vysoký rozptyl odpovědí jak mezi muži, tak mezi ženami ale upozorňuje na to, že „průměrný postoj“ je možná v tomto případě fikce. Názorové spektrum se nejspíš rozděluje do několika více či méně konkurujících směrů. Zastánci průměrných (vyrovnávacích) hodnot sice nepochybně existují, ale nemusí tvořit většinu, kterou obvykle s průměrem spojujeme.

Faktorová analýza (tři faktory, 60% vyčerpané variance, ortogonální (kolmá) rotace) ukázala, že k sobě patří:

Vzdělání + práce + úspěch (spojení s penězi je přitom zanedbatelné)

Domácnost + dům + rodina + děti + klidný život

Přátelé + peníze + zájmy

Zdroj: Maříková (ed.), Proměny české rodiny (2, s. 69)

Výše zmíněné tři oddíly je možné rozdělit do určité orientace. Pro první tabulku se jedná o tzv. orientaci pracovní, můžeme se setkat s označením výkonová. Následující tabulku je možné nazývat jako rodinnou a třetí a poslední část jako hédonistickou, což znamená, že do této oblasti zahrnujeme orientaci a zájmy ve volném čase. Nutné je zde podotknout, že tyto oblasti jsou na sobě nezávislé. Znamená to, že například vysoká orientace a koncentrace na práci musí nutně znamenat malé zaměření na rodinu nebo naopak. (2)

Pomocí tzv. faktorových skóre je možné „změřit“ obecnou orientaci každého dotázaného. Jde o matematický konstrukt, který je váženou sumací odpovědí na otázky vystupující do té které dimenze. Konstrukce je provedena tak, aby na vyšetřeném souboru mělo faktorové skóre normální rozložení s nulovým průměrem a jednotkovou směrodatnou odchylkou. Faktorová skóre umožňují převést rozbor generové podmíněnosti hodnotových orientací z jednotlivých položek do obecnější polohy. Jejich formální (statistické) vlastnosti dávají možnost využívat rady analytických postupů, které na původní znaky nelze aplikovat.) (2, s. 70)

Tabulka 2: Průměr faktorových skóre ve skupinách podle vzdělání a pohlaví

Vzdělání	Pohlaví	Práce	Rodina	Volný čas
Základní:	Muži	-0,36	0,17	0,05
	Ženy	-0,19	-0,16	0,15
Vyučení	Muži	-0,48	0,44	-0,02
	Ženy	-0,10	0,05	0,07
Maturita	Muži	-0,05	-0,08	0,13
	Ženy	-0,17	0,20	0,01
Vysokoškolské	Muži	0,21	-0,11	-0,05
		0,41	-0,3	-0,03
	Ženy	0,8	0,00	-0,06
Vysokoškolské	Muži	0,50	-0,2	-0,22
	Ženy	0,51	-0,4	-0,33
	Ženy	0,49	0,07	-0,07

Zdroj: Zdroj: Čermáková (ed.), Proměny současné české rodiny (2, s. 70)

Je možné sestavit pořadí položek dle jejich důležitosti. Patří sem klidný rodinný život, práce, která člověka baví a zajímá se o ni. Pomáhá také, když je ve své práci alespoň přiměřeně uznáván. Dále jsou pro člověka důležité další činnosti, které jsou pro každého rozdílné, ty však nejsou až tolik prioritní. (2)

1. 4. 2 Sladění práce a zaměstnání

Sladění práce a zaměstnání je otázkou, která se týká jak rodičů samotných, tak zároveň zaměstnavatelů. Rodinná sféra zaměstnavatelům není lhostejná, dobří zaměstnavatelé se snaží rodičům vyjít vstříc, potřebují – li volno k vyřízení neodkladných rodinných záležitostí, je možné se zaměstnavatelem domluvit o zkrácení pracovní doby nebo posunutí začátku pracovní doby. Sporná otázka může nastat

v situaci, kdy rodič svému zaměstnavateli navrhne, zda by nemohl vykonávat zaměstnání z domova, nepochybně pouze u zaměstnání, kde je to přípustné. (29)

Nesmíme se ale zapomenout zmínit, že organizace/firmy nemají nebo by respektive neměly mít potíže se zaměstnáváním matek s malými dětmi – především jejich případnou absencí při onemocnění dítěte. Ve skutečnosti tomu tak není. Přijde – li matka na pracovní pohovor a přijde na řadu otázka dětí, případné řešení toho, když dítě onemocní - ovlivňuje přijetí či nepřijetí do pracovního poměru. (29)

1. 4. 3 Životní styl a životní dráha

To jakým způsobem člověk žije, je určitý sociální jev. Touto problematikou se prioritně zabývá oblast, kterou lze nazvat sociologie životního způsobu. Způsobem žití může být to, jak člověk žije, jak byl vychován, do jaké práce chodí, má – li děti, jak je vychovává. (4)

Lze rozlišovat mezi pojmy životní způsob a životní styl. Životní způsob je pojem, který se nedá přesně charakterizovat, je to jaká si obecnější forma. Významná socioložka Jana Dufková, která se touto problematikou zabývá, tvrdí, že životní způsob je „*system významných činností a vztahů pro určitý subjekt (jedince či skupinu eventuálně i společenství či společnost coby konkrétní nositele životního způsobu* “. (4, s. 109)

Životní styl je oproti tomu daleko specifičtější, je možné ho vyznačovat vnitřní integrací a kvalitativní souvislostí. Další typickou charakteristikou je rozvržení do dvou aspektů. Prvním je materiální aspekt, který se zabývá životním stylem a odpovídá pojmu životní úroveň. Druhým je kulturní aspekt životního stylu, na který můžeme nazírat jako na kulturní úroveň (kulturní aktivity). (4)

Je rozdílné, zabývat se životním stylem jednotlivce nebo skupiny. Životní styl jednotlivce vychází z jednoho jádra, neboli má jednotný styl, který se prolíná všemi zvyklostmi, zkušenostmi životního stylu jednotlivce. Životní styl skupiny je rozdílný v tom, že se nejedná o jednotlivce ale o skupinu lidí, kde se členové tolik neznají, ale

jsou na sebe vázáni. Jde například o skupiny na pracovišti či osoby připravující se na výkon stejného povolání, skupiny lékařů, právníků, veterinářů aj. V těchto skupinách jsou důležité určité momenty nebo stavy, které je spojují a mají společné rysy.

Dobré je vycházet z toho, že životní způsob není systém nýbrž souhrn činností, projevů a vztahů. Dokázat pochopit či rozumět životnímu způsobu a zároveň životní dráze umožňuje životní cyklus daného jedince. (4)

Životní dráhy dělíme do čtyř základních dimenzí – šířka, délka, výška a význam hodnocení.

Délka je vyznačena biografickým časem (ohraničení narozením a smrtí) a historickým časem, na jehož pozadí se individuální biografie odehrává (velká historie společnosti). Šířka je vyznačena jednak fyzickým a geografickým prostorem, ve kterém člověk žije, jednak šířkou aktivit. (18, s. 109) V rámci těchto dimenzí je možné další dělení, které má čtyři základní komponenty:

- Biopsychické vývojové procesy – zaměřené na narození, smrt, stáří, období přechodu, zralosti aj.
- Profesní dráhy – jenž jsou specializované na práci, její časovost
- Rodinné cykly – orientující se na rodinnou časovou sféru
- Volnočasové aktivity – jejich časové vymezení (18)

2 CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

2. 1. Cíl práce

Cílem bakalářské práce je snaha přiblížit problematiku volného času v rodině, volnočasové aktivity vzhledem ke kontextu životních drah rodičů. Cíl práce koresponduje se snahou upozornit na současný konzumní způsob života a připomenout skutečnou hodnotu a význam kvalitního trávení volného času.

Toto téma je důležité bezpochyby pro všechny rodiny. Sladění profesní kariéry a způsob jakým tráví rodiče volný čas se svými dětmi, není pro většinu rodin jednoduchý.

Otázkou je, zda v trávení volného času hraje roli dosažené vzdělání rodičů, je -li rodina ovlivňována vzděláním rodičů nebo je trávení volného času ovlivňované jinými faktory.

2. 2 Výzkumné otázky

Výzkumná otázka je nedílnou součástí této práce, je jakou si směrnicí. Pokud nastane to, že výzkumník začne v průběhu své práce váhat, je důležité mít na paměti přítomnost výzkumné otázky. Navrátí výzkumníka zpět k dané situaci. Je důležitá také především proto, že nedovolí výzkumníkovi odchýlit se od problematiky daného tématu. (30)

V této bakalářské práci jsou položeny dvě výzkumné otázky, na které je snaha najít odpověď.

První výzkumná otázka je zaměřena na skutečnost, zda ovlivňuje výše dosaženého vzdělání rodičů formy trávení volného času celé rodiny.

Druhá výzkumná otázka se ptá, jsou -li nějaké další klíčové faktory, které mohou ovlivňovat trávení volného času ve vybraných rodinách.

3 METODIKA

3. 1 Metodický postup

Tato bakalářská práce je zpracovaná ve dvou částech. První část se skládá z části teoretické, druhá část je výzkumná.

Pro sběr primárních dat byla zvolena kvalitativní výzkumná strategie, metoda dotazování, technika polostrukturovaný rozhovor. Rozdíl mezi kvalitativní a kvantitativním výzkumem je především takový, že každý má jiné cíle, tudíž i jiná pravidla. Termínem kvalitativní výzkum, se rozumí takový výzkum, kde není používáno příliš mnoho statistických metod, záleží ovšem na samotném výzkumníkovi. V kvantitativním výzkumu se sledují především objektivní kategorie a vytváří se hypotézy, na rozdíl od kvalitativního výzkumu. (3) Díky kvalitativnímu výzkumu dokážeme proniknout hlouběji do jádra problému, což se u kvantitativní výzkumné strategie říci nedá. Dobré je zde to, je – li výzkumník komunikativní, v dané problematice se orientuje. (30)

Výzkum byl v této části práce proveden polostrukturovaným rozhovorem. Polostrukturovaný rozhovor je určitou střední cestou. Existují dva typy rozhovoru, kdy jedním je nestrukturovaný rozhovor, v literatuře se můžeme setkat s pojmem neřízený. Vedle těchto dvou typů rozhovorů je možné použít strukturovaný rozhovor. Polostrukturovaný rozhovor vyžaduje větší přípravu, výzkumník má předem stanovený okruh otázek. U těchto stanovených okruhů otázek lze dle potřeby měnit jejich pořadí. Dobré je před začátkem rozhovoru zvážit délku rozhovoru. Důležité je vědět, zda dotázaný respondent otázce rozumí, dotázat se ho, jak položenou otázku chápe, či jak dané věci rozumí. (22)

U tohoto typu rozhovoru máme stanovené jádro rozhovoru, což znamená otázky, které jsou pro nás stěžejní, na které bychom měli dostat od respondenta odpověď. (22)

Podstata těchto dat spočívá v tom, že popisují a dokládají každodenní život, nejsou vytrhována z kontextu. (13)

Pro tento výzkum byly připraveny okruhy otázek (Příloha 1), které byly výzkumníkem respondentům položeny, a následně byl daný okruh otázek rozebrán do dalších podrobností. U všech rozhovorů byl proveden následný přepis.

3. 2 Charakteristika cílové populace

Pro výběr respondentů byl použit účelový stratifikovaný výběr, ve kterém se zaměřujeme na cílovou skupinu podle dosaženého vzdělání. Skupina byla vybrána podle toho, zda splňuje požadavky pro daný výzkum, v tomto případě se jedná o dosažené vzdělání. Předpokládaný vzorek byl zaměřen na rodiny s vysokoškolským vzděláním, následovaly rodiny se středoškolským vzděláním. Posledními dvěma vzorky byly rodiny s výučním listem a základním vzděláním. Vzdělání bylo sledováno vzhledem ke stanovenému cíli práce, tedy přiblížit volnočasové aktivity rodiny vzhledem ke kontextu životních drah rodičů.

Výzkumný soubor tvořilo v celku 12 rodin. Osloveno bylo celkově 13 rodin s potřebným vzděláním, pouze 12 rodin s výzkumem souhlasilo. V tomto výzkumu bylo sděleno dotázaným respondentům, že jejich jména nebudou nikde zveřejňována, tudíž bude zachována určitá anonymita. Otázky nebudou zabíhat do přílišných detailů, a pokud jim nebude nějaká položená otázka vyhovovat, nemusí odpovídat. Doptáváme-li se na nějaké citlivé téma, je důležité, jak již bylo zmíněné ubezpečit respondenty, že výzkum je anonymní. Je možné používat zde aforismy, čímž je myšleno použití pojmu například výchovné metody, místo „trestání dětí“. (3)

Rozhovory s respondenty probíhaly od konce ledna do zhruba půlky března 2013. Rozmluva s respondenty probíhala v jejich domácnosti, což pro ně bylo velmi pozitivní, neboť byli ve svém přirozeném prostředí. Pro většinu rodin to znamená přínos, protože při rozhovoru mají pocit bezpečí a jistoty, který jim jejich domov zajišťuje.

4 VÝSLEDKY

Pro vyhodnocení této výzkumné části bylo zapotřebí oslovit respondenty, kde klíčovou roli hrálo jejich vzdělání. Dotázanými respondenty jsou vždy tři rodiny. První skupinou jsou respondenti, jejichž vzdělání je vysokoškolské. Následují opět tři rodiny, kde je vzdělání rodičů na úrovni středoškolského vzdělání, předposlední skupinu dotázaných respondentů tvoří rodiče, kteří mají dokončený učební obor a poslední skupina jsou rodiče se základním vzděláním.

Tabulka 3: Charakteristika výzkumného souboru

Obecné informace	Věk	Počet dětí a věk	Místo bydliště	Nejvyšší dosažené vzdělání	Zaměstnání
R1	RŽ-28 let	Dcera ve věku 2 let	Vesnice, DR	Vysokoškolské	MD
	RM - 30 let				Zaměstnaný
R2	RŽ - 46 let	Dcera - 20 let	Vesnice, DR	Vysokoškolské	Zaměstnaná
	RM - 52 let	Syn - 14 let			Zaměstnaný
R3	RŽ - 32 let	Dcera ve věku 3 let	Vesnice, DR	Vysokoškolské	MD
	RM - 33 let				Zaměstnaný
R4	RŽ - 33 let	Dcera ve věku 2,5 let	Město, PD	Středoškolské	Zaměstnaná - OSVČ
	RM- 34 let				Zaměstnaný
R5	RŽ - 30 let	Dcera - 7 let	Vesnice, DR	Středoškolské	Zaměstnaná
	RM - 38 let	Dcera - 3,5 roku			Zaměstnaný
R6	RŽ - 37 let	Syn - 17let	Vesnice, DR	Středoškolské	Zaměstnaná
	RM- 37 let	Syn - 7 let			Zaměstnaný
R7	RŽ - 35 let	Dcera - 5 let	Vesnice, DR	Učební obor	Zaměstnaná
	RM - 36 let	Syn - 11 let			Zaměstnaný
R8	RŽ - 30 let	Syn - 7 let	Vesnice, DR	Učební obor	Zaměstnaný
	RM - 32 let	Syn - 2 roky			Zaměstnaná
R9	RŽ - 25 let	Dcera - 9 let	Město, PD	Učební obor	MD
	RM - 38 let	Dcera - 2 roky			Zaměstnaný
R10	RŽ - 41 let	Syn - 18 let	Město, PD	Základní	Zaměstnaná
	RM - 44 let	Dcera - 9 let			Zaměstnaný
R11	RŽ- 23 let	Dcera - 2, 5 roku	Město, PD	Základní	MD
	RM - 25 let				Zaměstnaný
R12	RŽ - 22 let	Syn - 2 roky	Vesnice, DR	Základní	MD
	RM - 26 let				Zaměstnaný

Zdroj: Vlastní výzkum

RŽ – respondent žena; RM - respondent muž

RD – rodinný dům; PD – panelový dům; MD- mateřská dovolená

Tabulka 4: Volný čas v týdnu

Respondenti	Počet hodin volného času	Náplň volného času	Zájmové kroužky	Volný čas spojený hrou	Sledování televize
R1 - VŠ	RŽ - 6 hodin	čtení knížek, procházky, společné hry	X-plavání	X	
	RM - 4 hodiny				
R2 - VŠ	RŽ - 4 hodiny	výtvarné činnosti,zahrada	X- lidová škola umění	X	
	RM - 4 hodiny				
R3 - VŠ	RŽ - 6 hodiny	Montessori metoda, procházky	X-plavání, rehabilitace, masáže	X	
	RM - 5 hodin				
R4 - SŠ	RŽ - 6 hodiny	malování,procházky, čtení knížek	X- lidová škola umění	X	X
	RM - 5 hodiny				
R5 - SŠ	RŽ - 6 hodiny	zahrada, hraní si společně	X-keramika, kytara, sportovní aktivity	X	X
	RM - 4 hodiny				
R6 - SŠ	RŽ - 4 hodiny	zahrada, počítač, vaření	X- florbal	X	X
	RM - 3 hodiny				
R7 - UO	RŽ - 3 hodiny	zahrada, počítač, hraní si společně	X- zumba, florbal, fotbal	X- pouze matka	X
	RM -0 hodin				
R8 - UO	RŽ - 6 hodin	počítač, výtvarné činnosti, procházky		X	X
	RM - 2 hodiny				
R9 - UO	RŽ- 3 hodiny	počítač, procházky,	X- tenis, fotbal, hasičský spolek	X	X
	RM - 3 hodiny				
R10 - ZŠ	RŽ - 2 hodiny	cukrárna, procházky, péče o psa	X	X - pouze matka	X
	RM - 0 hodiny				
R11 - ZŠ	RŽ - 4 hodiny	procházky, společné hry		X - pouze matka	X
	RM - 2 hodiny				
R12 - ZŠ	RŽ - 5 hodin	procházky, společné hry		X - pouze matka	
	RM - 2 hodiny				

Zdroj: Vlastní výzkum

RŽ - respondent žena

RM- respondent muž

X - respondent daný okruh splňuje

V tabulce jsou znázorněny informace, které vyplývají z výpovědí respondentů z oblasti, která se zaměřuje na to, jak tráví volný čas rodiče se svými dětmi v běžném pracovním týdnu. První okruh znázorňuje počet hodin v týdnu strávený volnočasovými aktivitami. Není zde patrné značné časové rozmezí v kontextu se vzděláním respondentů, můžeme spatřit rozdíl v počtu hodin mezi vysokoškolsky vzdělanými respondenty a respondenty, jejichž dosažené vzdělání je základní škola. Trávení

volného času s dětmi se nepochybně odvíjí také od toho, jaké zaměstnání respondenti vykonávají. Jako názorné přiblížení je zde R7, jehož vykonávaná práce je takového charakteru, který mu nedovoluje trávit čas s dětmi volnočasovými aktivitami v dostatečné míře.

Následný okruh vykresluje jaká je náplň volného času. Všichni dotázaní respondenti se snaží se svými dětmi trávit co možná nejvíce času. Náplň času je však rozdílná. Všimnout si dle výpovědí respondentů můžeme toho, že respondenti s vysokoškolským vzděláním uvedli jako náplň volného času, že si s dětmi hrají, ale hry a činnosti jsou spíše takového rázu, který směřují k tomu, aby si děti z takovýchto aktivit odnesly určité poznatky nebo byly rozvíjeny jejich schopnosti. Samozřejmě klíčovou roli zde hraje zaměstnání respondentů. Shodu v těchto aktivitách můžeme spatřovat především ve společných procházkách, na kterých se většina respondentů shodla. Odlišnosti naopak můžeme spatřovat především, že u rodin, kde rodiče mají střední vzdělání nebo učební obor, se objevuje jako náplň volného času činnost spojená s počítačem.

Navazující oblast byla směřována do oblasti zájmových kroužků, zda děti zájmové kroužky navštěvují. Z tabulky je patrné, že děti většiny respondentů zájmové kroužky navštěvují. Kroužky jsou různého druhu či typu. U rodin s vysokoškolským vzděláním se objevuje plavání, což je samozřejmě přínosné pro děti a pro jejich lepší pohybový rozvoj. Velkou úlohu zde hraje to, jakou mají respondenti práci, jak jsou schopni finančně zajistit zájmové kroužky dětí. U respondentů s vysokoškolským a středoškolským vzděláním zafinancovat tyto kroužky není žádný problém. Pro rodiče s učebním oborem je toto náročnější, nic méně, rodiče jsou schopni také kroužky svým dětem zafinancovat. Rozdílem oproti těmto respondentům jsou rodiny se základním vzděláním. U R10, kde má respondent dobře finančně ohodnocené zaměstnání problém s finančním zajištěním kroužků není. U dalších dvou respondentů je problém značnější. Obě matky jsou na mateřské dovolené a respondenti nemají tak dobré finanční ohodnocené zaměstnání, aby mohli tyto aktivity zafinancovat.

Předposlední dotázanou oblastí byl nastíněn okruh, který se dotýkal problematiky, zda tráví rodiče s dětmi volný čas spojený hrou. Zde byla shoda téměř u všech

respondentů. Rodiče se snaží trávit se svými dětmi veškerý možný čas. Respondenti s vysokou školou či střední školou tráví volný čas spojený s hraním her společně. U respondentů s učebním oborem, zejména u R10 shledáváme, že díky časově náročnému zaměstnání otec netráví s dětmi potřebné množství volného času, které by bylo pro děti dostačující. Více se tento problém objevuje u respondentů se základní školou, kdy volný čas spojený s hrou tráví pouze matky. Je to způsobeno časovou vytížeností otců.

Posledním okruhem v této oblasti bylo sledování televize. Tabulka nám zobrazuje nástin toho, kdy u respondentů, kteří jsou vysokoškolsky vzdělaní, se televize nevyskytuje, není to jejich stěžejní výplň volného času. U ostatních dotazovaných respondentů je tomu naopak. Rodiče nechávají své děti sledovat televizi. Okruh vyhraněných pořadů se zde nedá jednoznačně určit, neboť záleží na zájmech respondentů, jaké pořady oni sami preferují. Ve většině případů byla shoda v tom, že děti respondentů, samozřejmě s ohledem na věk, vyhledávají české pohádky.

Tabulka 5: Volný čas o víkendu a v době dovolených

Respondenti	Společné výlety	Dovolené	Další aktivity provozované o víkendu
R1 - VŠ	X	X	procházky, návštěvy příbuzných a přátel
R2 - VŠ	X	X	společné procházky, kreativní činnosti
R3 - VŠ	X		procházky, návštěvy příbuzných a přátel
R4 - SŠ	X	X	návštěvy příbuzných a přátel
R5 - SŠ	X		
R6 - SŠ	X	X	návštěvy příbuzných a přátel
R7 - UO	X	X	návštěvy příbuzných a přátel
R8 - UO	X	X	chataření
R9 - UO	X		
R10 - ZŠ	X	X	výstavy psích ras
R11 - ZŠ			procházky, návštěvy příbuzných a přátel
R12 - ZŠ			procházky, návštěvy příbuzných a přátel

Zdroj: Vlastní výzkum

Nyní se zaměříme na oblast, která se zaobírá trávením volného času v době víkendů a dovolených.

Z přiložené tabulky je dobře patrné, že zde vzdělání v této sféře nemá význačnou roli. Můžeme si všimnout, že všichni dotázaní respondenti mimo většiny respondentů se základním vzděláním podnikají se svými dětmi výlety. Rodiny, které mají vyšší

vzdělání, dokáží lépe a bezproblémověji zafinancovat aktivity v podobě rodinných výletů. U respondentů se základním vzděláním tomu tak není. R11 a R12 nemají dobře ohodnocené zaměstnání, tudíž nepodnikají s rodinou výlety jako například rodiny s vysokoškolským vzděláním či střední školou. Potvrdit toto lze i u R10, tato rodina si může výlety dovolit jen z toho důvodu, že respondentovo zaměstnání je velmi příznivě ohodnoceno, ovšem na úkor toho, že s dětmi netráví téměř žádný volný čas v týdnu. Při ztrátě zaměstnání by na tom byla rodina shodně s ostatními respondenty se základním vzděláním.

Zmínit, jaké výlety rodiny nejčastěji preferují, by bylo velmi obtížné. Každá rodina vyhledává jiný druh výletů. Ovšem podle výpovědí dotazovaných respondentů se jedná nejčastěji o výlety poznávacího typu. Všechny rodiny shledávají shodu v tom směru, že s dětmi na výletech zažijí mnoho nezapomenutelných zážitků a pozitivní je i změna prostředí.

Následně byli respondenti dotázáni, jaké aktivity o víkendu provozují nejvíce. Ani zde není možné vyvodit jednoznačnou odpověď. V tomto směru nehraje velkou roli vzdělání rodičů, ale především to, jako chtějí rodiče se svými dětmi trávit volný čas. Jako hlavní výplň volného času jsou pro většinu respondentů procházky. Procházky zejména proto, že je dítě na čerstvém vzduchu a je to příjemný způsob relaxace. Jako další častou výplň volného času u dotazovaných respondentů jsou návštěvy svých příbuzných či známých. Toto je asi druhá nejvíce se vyskytující výplň volného času. Návštěvy svých přátel a známých sehrávají podstatnou roli v jejich socializaci. Jsou v kontaktu s lidmi, děti se dostanou do kontaktu s osobami, které se tak často v jejich přirozeném prostředí, tedy rodině, nevyskytují. Dítě díky těmto návštěvám není ostýchavé, nestydí se nových lidí a snáze zapadne do svého budoucího kolektivu. Všechny tyto aktivity jsou závislé na specifických zájmech a koníčcích dané rodiny.

Tabulka nám dále ještě přibližuje, jak vypadá volný čas respondentů v době dovolených. Takovýto způsob trávení volného času je finančně nákladný. Jak vidíme například u R3, tyto respondenti sice mají finanční prostředky na dovolenou, ovšem nepreferují dovolenou jako stěženou výplň volného času. Preferují více zmíněné procházky na čerstvém vzduchu nebo jednodenní výlety a ne dovolené, které jsou více

časově rozsáhlé. Ostatní dotázaní vysokoškolští respondenti na dovolené se svými dětmi jezdí. Jejich dovolené jsou na území České republiky. Není tomu ani jinak u rodin, kde mají rodiče střední školu. Nepatrnou výjimkou jsou respondenti R7, dovolené nepreferují, spíše dětem dopřávají mnoho výletů. Klíčovým důvodem je to, že R7 nepreferují zimní ani letní dovolené. V době letních prázdnin je otcova práce o něco časově náročnější než v jiných měsících. Shodné je toto i s respondenty R9, kdy se jedná o totožný případ. Zde respondenti preferují dovolenou v zahraničí, tak v České republice, nejsou na tom však tak finančně dobře, aby jejich dovolená byla zajišťována například leteckou dopravou, která se stává velmi rozšířeným způsobem dopravy.

U rodin, kde jsou rodiče vyučeni, hraje hlavní roli výběr dovolené. Rodiče nejsou schopni zafinancovat nákladné dovolené. Ale dovolené, které nejsou příliš finančně náročné, jsou rodiče schopni zafinancovat a s dětmi na dovolené jezdí.

Na trávení volného času rodičů a dětí mají také vliv i mnohé další faktory. Pro přehlednost je zde přiložena tabulka. Jedním z prioritních faktorů obecně je povaha rodičů a to jestli rodiče stojí o to, aby trávili volný čas se svými dětmi.

Tabulka 6: Konkrétní náplň volného času

Respondenti	PC	Televizor	Dětské hřiště	Společné procházky	Společné hraní
R1 - VŠ	Ne	Ne	Ano	Často preferované	Ano
R2 - VŠ	Ne	Ne	Ne	Často preferované	Ano
R3 - VŠ	Ne	Ne	Ano	Často preferované	Ano
R4 - ŠŠ	Ne	Ano - pohádky	Ne	Často preferované	Ano
R5 - SŠ	Ano	Ano - pohádky	Ano	Často preferované	Ano
R6 - SŠ	Ano	Ano - seriály	Ne	Pouze o víkendech	Ne
R7 - UO	Ano	Ano - sportovní, seriály, pohádky	Ne	Ne	Ne
R8 - UO	Ano	Ano - pohádky	Ne	Často preferované	Ano
R9 - UO	Ano	Ano - akční, pohádky	Ano	Často preferované	Ano
R10 - ZŠ	Ano	Ano - dobrodružné	Ne	Ne	Ne
R11 - ZŠ	Ano	Ano - pohádky	Ano	Často preferované	Ano
R12 - ZŠ	Ano	Ano - pohádky	Ne	Často preferované	Ano

Zdroj: Vlastní výzkum

Tato tabulka se zaměřuje na problematiku směřující ke konkrétní výplni volného času. Na otázku, jak děti tráví volný čas, vyšla najevo odpověď, kde hlavní roli hraje věk dětí. Nic méně, respondenti R1, R2, R3 se shodují v tom, že jejich děti netráví volný čas u počítače, totéž platí pro sledování televizoru. Dětské hřiště využívají respondenti podle toho, zda se v blízkosti bydliště nějaké hřiště nachází. Všichni respondenti preferují s dětmi procházky a společné hraní.

U rodin mající střední vzdělání, můžeme spatřit určité odlišnosti, kdy rodiče nejsou proti tomu, aby jejich děti trávily čas u počítače či sledování televize. Druhy sledovaných televizních pořadů se odvíjejí od věku, mladší děti sledují pohádky. Všichni respondenti se shodli, že s dětmi navštěvují hřiště. Pokud je v respondentově bydlišti hřiště, rodiče s dětmi toho hojně využívají. Shodu spatřujeme i s předešlými respondenty také v tom, že rodiče s dětmi velmi rádi chodí na procházky a společně si se svými dětmi hrají. U R6 si rodiče s dětmi nehrají, je to díky pokročilejšímu věku dětí. R7 si s dětmi hraje pouze matka, díky časově náročnému povolání respondenta, totožné je to u R 10.

U respondentů, kde mají oba rodiče výuční list, je tomu tak, že rodiče nejsou proti tomu, pokud dítě tráví čas u počítače. Není tomu tak ani v souvislosti se sledováním televize, kde samozřejmě podle věku a zájmu dětí je rodiče nechávají sledovat své oblíbené pořady. U mladších dětí jsou v oblibě pohádky. Tito rodiče jsou díky svému časově náročnějšímu zaměstnání více vytíženi, přesto, pokud si najdou volnou chvíli, chodí jako předchozí respondenti s dětmi na procházky nebo si společně hrají, opět zde záleží na věku dětí.

Poslední dotazování respondenti s ohledem na věk svých dětí je nechávají trávit čas u počítače. Tak tomu je následně i u ostatních respondentů. Mezi sledované pořady patří opět pohádky. Dotázaní respondenti, jejichž děti jsou starší, mají v oblibě například sledování dobrodružných pořadů. Z výzkumu je patrné, že mezi respondenty patří matky, které jsou na mateřské dovolené. Jako jejich častá výplň volného času lze zařadit každodenní procházky. Otázka zda navštěvují dětská hřiště je odpověď shodná s ostatními respondenty, mají – li v místě bydliště tuto možnost, tak ji využívají a s dětmi na hřiště chodí.

Tabulka 7: Vykonávané zaměstnání respondentů

Respondenti	Vykonávané zaměstnání
R1: VŠ RŽ RM	nyní je na mateřské dovolené, dříve pracovník v Hospicu manager, ve společnosti zabývající se distribucí rašeliny
R2: VŠ RŽ RM	učitelka na základní škole(první stupeň) učitel na základní škole(první stupeň)
R3: VŠ RŽ RM	nyní je na mateřské dovolené, dříve pracovala jako programátorka vývojový a IT pracovník
R4: SŠ RŽ RM	finanční poradce motér elektroměrů
R5: SŠ RŽ RM	setra v nemocnici správce bioplynové stanice
R6: SŠ RŽ RM	sestra v psychiatrické léčebně odborný opravář v oblasti kamionové dopravy
R7: UO RŽ RM	kuchařka řidič nákladní dopravy
R8: UO RŽ RM	nyní je na mateřské dovolené, dříve obsluha pily vedoucí střediska
R9: UO RŽ RM	obsluha čerpací stanice pokryvač
R10: ZŠ RŽ RM	řidič nákladní dopravy doručovatelka na MÚ
R11: ZŠ RŽ RM	nyní je na mateřské dovolené, dříve pracovala jako barmanka řidič, dovozce lékárenského materiálu
R12: ZŠ RŽ RM	nyní je na mateřské dovolené pracovník v masokombinátu

Zdroj: Vlastní výzkum

Dle této přiložené tabulky lze velmi dobře vidět, že vzdělání hraje důležitou roli ve volbě povolání, v dnešní době je sehnat práci velmi obtížné. Osoby, které mají vysokoškolské vzdělání, mohou získat práci bez větších problémů, mohou dosáhnout velmi lukrativních zaměstnání. Lidé, kteří mají nižší vzdělání, nikdy nedosáhnou takové pozice jako R1, kdy práce respondenta je manažer firmy nebo jako u R3, který vykonává práci vývojového a IT pracovníka. Potíž najít zaměstnáním nemají ve většině

případů respondenti, kteří mají středoškolské vzdělání. Tito lidé při větší pili a snaze mohou dosáhnout práce, která je v celku dobře finančně ohodnocená. Ovšem velký rozdíl těchto dvou skupin je ve srovnání s respondenty, kteří mají dokončený učební obor nebo základní vzdělání. Pro tyto lidi už je problematictější najít na trhu vhodnou pracovní pozici. Z rozhovorů dotázaných respondentů se základním vzděláním vyplynulo to, že pokud by ztratili své dosavadní zaměstnání, velmi těžce by hledali jiné. Ztráta zaměstnání by znamenala velký problém s dostatečným finančním zajištěním rodiny.

Následnou otázkou pro respondenty byla záležitost zaměřující se na to, jaké jsou případné aktivity, které jim nedovolují trávit více času se svými dětmi. Z odpovědí respondentů je patrné, že zde vzdělání v této oblasti hraje klíčovou roli. Podstatnou složku zde sehrává časová náročnost jejich zaměstnání. U R7 a R10, je patrné, že respondenti nemohou s dětmi trávit tolik času, kolik by si oni sami představovali.

Ovšem nikdo z dotázaných respondentů nepreferuje své zájmy a aktivity před trávením volného času s jejich dětmi. Zde byla potvrzena shoda, že čas strávený společně se svými dětmi je pro dotázané rodiče na prvním místě.

Tabulka 8: Pracovní podmínky respondentů

Respondenti	Spokojenost v práci	Pracovní podmínky	Vstřícnost zaměstnavatele	Dostačující platové ohodnocení
R1: VŠ RŽ RM	Byla spokojená	Dobré	Ano	Vyhovující
	Spokojený	Dobré	Ano	Vyhovující
R2: VŠ RŽ RM	Spokojená	Dobré	Ano	Vyhovující
	Spokojený	Dobré	Ano	Vyhovující
R3: VŠ RŽ RM	Byla spokojená	Vynikající	Ano	Vyhovující
	Spokojený	Vynikající	Ano	Vyhovující
R4: SŠ RŽ RM	Spokojená	Vynikající		Vyhovující
	Vcelku spokojený	Dostatečné	Ne	Dostačující
R5: SŠ RŽ RM	Spokojená	Dobré	Ano	Vyhovující
	Spokojený	Dobré	Ano	Vyhovující
R6: SŠ RŽ RM	Vcelku spokojená	Dobré	Ano	Ucházející
	Vcelku spokojený	Dobré	Ano	Ucházející
R7: UO RŽ RM	Není spokojená	Nevyhovující	Ano	Ucházející
	Vcelku spokojený	Nevyhovující	Ne	Vyhovující
R8: UO RŽ RM	Nebyla spokojená	Dostatečné	Ano	Ucházející
	Vcelku spokojený	Dostatečné	Ano	Ucházející
R9: UO RŽ RM	Vcelku spokojená	Dobré	Ano	Ucházející
	Spokojený	Dobré		Vyhovující
R10: ZŠ RŽ RM	Spokojená	Dobré	Ano	Ucházející
	Spokojený	Nevyhovující	Ne	Vyhovující
R11: ZŠ RŽ RM	Vcelku spokojená	Dostačující	Ano	Dostačující
	Vcelku spokojený	Dostačující	Ano	Dostačující
R12: ZŠ RŽ RM	Nepacovala		Ano	Dostačující
	Vcelku spokojený	Dostačující	Ano	Dostačující

Zdroj: Vlastní výzkum

Tato tabulka se zabývá problematikou týkající se zaměstnání respondentů, jejich spokojenosti, dostačujícím platovým ohodnocením. Informace vypovídají o tom, že jednoznačná spokojenost s vykonávanou prací je u vysokoškolsky vzdělaných respondentů. Mají ve většině případů dobré pracovní podmínky, znamená to tedy, že pracují v zaměstnání, kde je dobrá pracovní atmosféra a dobrý pracovní kolektiv. Jednoznačně lze až na nepatrné výjimky konstatovat, že zaměstnavatelé všech dotázaných respondentů se snaží vycházet vstříc s pracovním uvolněním, pokud by

nastala situace, kdyby náhle onemocněly děti respondentů nebo při jiné nenadálé situaci. Většinu dotázaných respondentů vyhovuje jejich platové ohodnocení a nemají tudíž problémy zajistit bezproblémový chod rodiny. U rodin, kde rodiče mají základní vzdělání, jsou platové podmínky dostačující na zajištění chodu domácnosti

Respondenti, kteří mají dokončené středoškolské vzdělání, jak z tabulky vyplývá, jsou se svou prací spokojeni. Výjimkou je pouze R4, který vypověděl, že jeho pracovní podmínky nejsou na dobré úrovni, má neshody se svým zaměstnavatelem, ale vždy se snaží dosáhnout kompromisu, který bude vyhovovat oběma stranám.

Práce těchto respondentů je ohodnocena v celku na dobré úrovni, zde však není shledána taková shoda jako u respondentů s vysokou školou. Platové ohodnocení je u většiny dotázaných respondentů vyhovující či ucházející a nemají problém zajistit rodinu po finanční stránce.

Respondenti, jejichž vzdělání je učební obor, jsou ve stejné situaci jako respondenti, jejichž vzdělání je základní. Spokojenost je zde téměř na stejné úrovni, pouze s malými odlišnostmi, které jsou způsobeny povahou a druhem konkrétního zaměstnání, stejně je tomu i s pracovními podmínkami. Totožně jako u všech výše zmíněných respondentů se zaměstnavatel snaží vyjít vstříc s uzpůsobením nebo uvolněním z pracovní doby. U respondentů s učebním oborem a základní školou jsou jejich finanční podmínky dostačující na zajištění chodu domácnosti. U dotázaných rodin s výučním listem jsou podmínky na zajištění chodu rodiny dle výpovědí respondentů o něco lepší.

5 DISKUZE

Není jednoznačně možné určit, jaká je nejdůležitější součást rodinného soužití. Pro každou rodinu může být trávení volného času jiné. To platí i o náplni volnočasových aktivit. S jistotou však můžeme podotknout to, jak rodina tráví se svými dětmi volný čas, je sférou, kterou není dobré opomínat nebo přehlížet.

Potřebná data byla nasbírána metodou dotazování, technikou polostrukturovaný rozhovor. Pro tento výzkum byly osloveny rodiny nukleárního typu, což znamená, že se jedná pouze o rodiče a jejich děti, popř. děti, které mají rodiče adoptovány a žijí – li ve společné domácnosti. Rodina s adoptovanými dětmi se v tomto výzkumu neobjevuje.

(3)

Osloveno bylo 13 respondentů, ovšem pouze jediní respondenti nebyli ochotni tento rozhovor poskytnout. Ostatních 12 dotázaných respondentů s tím nemělo žádný problém. Byly dotazovány pouze úplné rodiny, žádní z respondentů neměli problém se zodpovězením položených otázek. Respondentům bylo objasněno, jak dlouho rozhovor bude probíhat, většina rozhovorů probíhala 30 - 45 minut.

Před samým začátkem rozhovoru byli oslovení respondenti srozuměni s tím, že odpovědi jsou zcela anonymní. Respondentům bylo nabídnuto, kde pro ně bude nejlepší rozhovor uskutečnit. Rozhovor se všemi dotázanými byl proveden přímo v jejich přirozeném prostředí, tedy v jejich domácnosti.

Rozhovor byl koncipován na okruhy, celkový počet byly 4 okruhy. První byl zaměřen na obecné informace týkající se věku respondentů, bydliště, počet a stáří dětí. Druhý se týkal otázek, zda je dítě jedináček či má nějaká sourozence, plánují – li oslovení respondenti do budoucna další potomky. Třetí byl zaměřen na zaměstnání a nejvyšší dosažené vzdělání, rozvržení pracovní doby, kdy se respondenti obvykle vracejí z práce domů. Poslední okruh byl zaměřen na společně trávený čas rodičů a jejich dětí, zda děti navštěvují zájmové kroužky, jezdí na výlety či společné dovolené a další otázky, které se tohoto tématu týkají.

Ze zmíněných výsledků je patrné, že jako své bydliště upřednostňují respondenti především vesnici, tato shoda je zjevně patrná u vysokoškolsky vzdělaných respondentů, tedy respondentů R1, R2, R3. Je to především z důvodu toho, že rodiny vyhledávají větší klid, který vesnice nabízí. Vyjma R4, kdy respondenti se středoškolským vzděláním a učebním oborem preferují své místo bydliště také vesnici. Změna je u respondentů, jejichž vzdělání je základní, ve většině případů bydlí respondenti ve městě. Tento způsob bydlení jim vyhovuje, jak bylo z výpovědí patrné „mají vše při ruce“, nemusí nikam dojíždět automobilem. Samozřejmě není potřeba zdůrazňovat to, že místo bydliště je pouze věcí individuálního názoru a záleží na dané rodině, co je pro ni přijatelnější. Je důležité zde podotknout, že každá lokalita bydliště nabízí jiné možnosti. Důležité je také zmínit, že rozdíl mezi venkovským a městským prostředím v posledních desítkách let poklesl a došlo k určitému, postupnému sbližování. Jedním z důležitých rozdílů mezi těmito oblastmi je, že v lokalitě jakou vesnice jsou, existují více provázané mezilidské vztahy, což se o městě nedá říci. Toto je také jedna z věcí, proč dotázaní respondenti vyhledávají jako místo svého bydliště vesnici. (17)

Tento výzkum se zabýval nadále otázkou zaměstnání, najevo vyšlo to, že všichni dotázaní respondenti mají zaměstnání, vyjma matek, které jsou na mateřské dovolené, jedná se o respondentky z rodin R1, R3, R9, R11, R12.

Výzkum nastiňuje obraz, nejprve kolik volného času tráví rodiče s dětmi. Zde je důležité zmínit, že rodina je důležitým faktorem, který ovlivňuje volný čas trávený s dítětem. Je prvním prostředím, kde svůj volný čas vyplňuje. Záleží na rodičích, jak smysluplnou činnost budou s dětmi ve volném čase provozovat. (12) Toto lze potvrdit jednoznačně u respondentů, kteří mají vysokoškolské vzdělání. Ze samotných výpovědí respondentů plyne, že s dětmi vyhledávají takovou výplň volného času, při které se děti něco nového naučí, popřípadě to co ví, si zopakují. Tito dotázaní respondenti nepreferují jako výplň volného času sledování televize, pouze jediný pořad, který nechávají děti sledovat je večerníček. R3 preferují u svého dítěte tzv. Montessori metodu. Tato metoda se nazývá podle její zakladatelky Marie Montessori, jejíž preferencí je, že dítě se nejvíce a nejlépe učí v takovém prostředí, kde je podporován

jeho vývoj, tedy v dobrém sociálním prostředí. Tomuto principu je vlastní to, že každý, ať již rodič nebo dítě by měli respektovat jeden druhého, toto je hlavní Montessori myšlenka. Je to samozřejmě přizpůsobeno věku dítěte a s tím i nastavení pravidel. (9) Toto se u respondentů s jiným vzděláním neobjevuje.

Velmi častou aktivitou volného času jsou společné procházky. Tuto aktivitu není potřeba příliš komentovat. Pro děti je to přínosné, že tráví volný čas společně s rodiči, není pro ně ani tolik důležité kam jdou, ale jakou cestou. Při procházkách mohou děti poznávat věci, které při vycházce mohou spatřit. Děti při této aktivitě vybijí část své energie nedestruktivním způsobem. Při tomto druhu činnosti dochází ke zlepšování komunikace mezi členy rodiny, upevňovat citové vazby a v dětech vytvářet pocit jistoty a bezpečí ze strany rodičů. (24) Procházky mohou být jak odpočinkové aktivity, které jsou pohybové ale také psychicky nenáročné. Toto lze potvrdit dle Dvořákové (7), která říká, že pohyb je důležitý zejména z důvodu, že dítě ví, jak ovládnout své tělo, poznává nové prostředí. Při takovýchto aktivitách trávených společně dítě dokáže vyjádřit samo sebe a zlepšuje komunikaci s ostatními.

Děti všech dotázaných respondentů navštěvují s ohledem na věk zájmové kroužky. Zájmy dětí se odvíjejí od věku, pohlaví dítěte a od socioekonomických faktorů. (23) V dnešní době je nepřeberné množství aktivit, kterých se děti můžou účastnit. Z tohoto výzkumného šetření vyplynulo, že děti kroužky navštěvují, ovšem začíná se zde vyskytovat problém u rodin se základním vzděláním, kde může být problém tyto kroužky zafinancovat, obdobné je to také s výlety a dovolenými. Rodiče se účastní těchto činností, jen pokud na ně mají dostatek finančních prostředků a zároveň jim zbydou prostředky na zajištění chodu domácnosti. Tyto kroužky mohou být také v souvislosti se školním zařízením, které dítě navštěvuje. Z toho výzkumu vyplývá, že zhruba polovina dětí navštěvuje zařízení v rámci školy.

Měli bychom vzít v úvahu výplň volného času, kterou tráví rodiče s dětmi pomocí her. Nynější doba nabízí mnoho her, pomocí kterých může rodina trávit čas společně. Vyjmenovat ale všechny hry by dnes nebylo ani možné. Dle výpovědí jednotlivých respondentů patří mezi nejčastěji hrané hry: Člověče, nezlob se a karetní hry. Moderní doba také nabízí hraní her na počítači, což je pro děti velmi lákavé. Při těchto hrách se

mohou stát hrdiny, kteří sami řídí rychlé auto nebo drží v ruce samopal a střílí po nepřátelích. Toto není pro děti vhodná výplň volného času. Z výpovědí respondentů lze zaznamenat, že někteří své děti nechávají počítačové hry hrát, ale pouze v rozumné míře. Děti se do ní tak vžijí, že by hrou dokázaly strávit celé odpoledne. Hra, není - li tím myšleno počítačová, má jako taková velký význam jak pro rodiče, tak pro děti. Není podstatné, aby rodiče zahrnovali své děti drahými dárky. Pro dítě je daleko přínosnější, když si s ním rodič jde hrát, má to vliv na jeho vývoj a to jak citový tak sociální či tělesný. Hra nemusí být nějak fyzicky náročná, ale jak rodiče, tak děti si při ní odpočinou a zažijí spoustu zábavy. S tímto tvrzením dle Sharryho souhlasím a souhlasí s tím i výpovědi dotázaných respondentů. (28)

Sledování televize je častou výplní volného času, jak již bylo řečeno výše, vysokoškolsky vzdělaní respondenti nenechávají děti sledovat televizi, ovšem rodiny, kde vzdělání rodičů je učební obor nebo základní škola, nevidí nic negativního na výplni volného času televizí. V některých rodinách i při pořizování rozhovoru byl televizor puštěný, což znamenalo, že rodina televizi může využívat v některých případech jako jakou si kulisu. Z čehož vyplývá, že televizor je puštěný, ale nikdo ho nesleduje.

V tomto výzkumu bylo nadále rozebíráno téma trávení volného času o víkendech a v době dovolených. Výplň této doby je jiná, než čas v běžném pracovním týdnu. Rodina zde má prostor prožívat více volného času společně. Mezi zmíněné aktivity o víkendu a v době dovolených jsou již výše zmíněné procházky, návštěvy přátel a příbuzných. V tomto období dovolené tráví rodiny volný čas spíše oddychově, dovolené jsou ve velké míře relaxační. Rodina díky různým výletům a dovoleným změně své běžné prostředí - přijde do prostředí zcela nového, rodiče a děti spolu zažijí spousty neopakovatelných zážitků.

Problematika, která se týká sladění pracovního a rodinného života, je velmi důležitou sférou pro rodinu. Je to jakýsi vztah mezi rodinou a zaměstnáním rodičů. Rodiče musí dokázat sladit pracovní povinnosti a povinnosti týkající se jejich dětí, v dnešní době je to vcelku problematické. To je patrné z výpovědí respondentů R7 a R10. Zde je totiž patrné, že respondenti vykovávají práci na úkor rodiny. Díky tomuto

zaměstnání jsou schopni dostatečně finančně zajistit chod celé rodiny, toto tvrzení je zároveň podloženo dle Čermákové (2). Z výpovědí respondentů, kteří mají vystudovanou vysokou školu, není časová vytíženost příliš značná. Dle výše zmíněné tabulky časová vytíženost u respondentů se středoškolským vzděláním je v mezích, kdy při práci zvládají běžný chod domácnosti a mají dostatek prostoru na trávení volného času se svými dětmi. Ovšem změna nastává u respondentů, kteří mají nejvyšší dosažené vzdělání učební obor a základní školu. Tito respondenti mají rozvržení pracovní doby na směny. Tyto vykonávané práce nejsou dostatečně finančně ohodnoceny, nic méně dle výpovědí všech respondentů, kteří mají základní vzdělání, jsou i za takovéto pracovní uplatnění rádi. Být v dnešní době zaměstnaný, je -li trh práce přesycen, je velmi obtížné s tímto vzděláním vůbec nějaké zaměstnání získat.

Tato problematika je velmi blízká i tomu, jak rodiče tráví s dětmi volný čas. Rodiče, kteří jsou pracovní velmi vytížení, zde se jedná především o respondenty s dokončeným učebním oborem a základní školou nemají možnost trávit tolik času s jejich dětmi. Jejich práce není tak finančně ohodnocená, proto, jak vyplývá z odpovědí těchto respondentů na rodinné dovolené a výlety jezdí v případech, kdy se jim podaří ušetřit finanční prostředky a zbude rodině dostatek finanční prostředků na běžný chod domácnosti. Dle Dudkové a spol. (5) zvládají dobrý chod domácnosti rodiny, kde zaměstnání není stresující, v práci mají zaměstnanci dobré pracovní podmínky a vstřícný kolektiv a jejich zaměstnání není příliš časově náročné. Rozdíl je ovšem v tom, zda je člověk vykonává práci na méně výsadních zaměstnáních, jako je práce ve službách či obchodu na rozdíl od člověka, který pracuje jako vedoucí pracovník a je v hierarchickém postavení zaměstnání téměř na vrcholu.

Znamená to tedy, že vzdělání v tomto výzkumu hraje roli v trávení volného času rodičů a dětí. Z výpovědí dotázaných respondentů vyplývá, že vzdělání ovlivňuje vysokoškolsky vzdělané respondenty a to ve smyslu, že pro děti připravují takovou výplň volného času, při které se děti něco nové naučí nebo si své znalosti rozšíří, ostatní dotázané respondenty vzdělání také ovlivňuje.

Odpovědí na první výzkumnou otázkou je to, že hlavní význam v trávení volného času rodičů a dětí je především to, jaké má rodič zaměstnání, jak je jeho zaměstnání

časově náročné a především jak je finančně ohodnoceno. Od toho se odvíjí to, jak často jezdí rodiny s dětmi na výlety, společné dovolené. Díky tomu, jako jsou rodiče v jejich práci finančně ohodnoceni, tak od toho je odvislé zafinancování i případných zájmových aktivit.

V dnešní době je zcela běžné, že pracují oba rodiče. Znamená to tedy, že je důležité dokázat sladit pracovní povinnosti, ale také si umět najít čas na trávení volného času se svými dětmi.

Zodpovězení následující výzkumné otázky, která se dotazuje, jaké jsou další klíčové faktory, které ovlivňují trávení volného času rodičů a dětí se zařadí dle tohoto výzkumu místo, kde rodina bydlí. Každé místo nabízí jiné možnosti v trávení volného času. Lidé dojíždějí do svého zaměstnání, ale povaha a charakter dle Krause, Poláčkové (17) nemají s místem bydliště nic společného, je zde jiná nabídka obchodních zařízení, služeb, kultura ve vesnicích není tak pestrá jako ve městech, což také znamená podstatnou součást při rozvoji osobnosti dítěte a liší se i celkový způsob života. Následným faktorem, který hraje podstatnou roli, jsou finance a druh vykonávaného zaměstnání. U respondentů s vysokoškolským vzděláním je patrné, že jejich pracovní doba není striktně daná, tudíž z toho vyplývá, že mají volnou pracovní dobu. Svůj čas si dokáží rozvrhnout, tak jak nejlépe jim to vyhovuje a mohou trávit čas s dětmi. Toto se nedá potvrdit u respondentů s výučním oborem nebo základní školou, jejich práce je časově i fyzicky náročnější. Práce má v dnešní době zcela bez pochyby klíčovou roli - slouží k zajištění obživy celé rodiny. Jelikož v práci člověk tráví značnou část svého života, utváří si ve svém zaměstnání sociální kontakty - přátele. Zaměstnání je spjata s finančním ohodnocením. Vyplývá z toho, že jako další klíčový faktor zde můžeme zařadit finance. Práce respondentů, kteří mají dokončený učební obor nebo základní školu nejsou tak dobře ohodnoceny jako zaměstnání v první řadě vysokoškolsky vzdělaných respondentů a v řadě druhé respondenty, kteří mají vystudovanou střední školu.

Tato bakalářská práce je přínosem zejména pro rodiny s dětmi, kterých se tato problematika dotýká. Rodičům je zde také navrženo, jaká je vhodná výplň volného času, jak sladit pracovní povinnosti se svými dětmi a trávit s nimi vhodným způsobem

volný čas. Řada sociologů se zabývá tím, že volný čas dnes není shodný s trávením volného času dříve. Rodina prošla značnými změnami v průběhu několika posledních let. Změny souvisejí především s pokrokem, které dnešní doba nabízí, s ekonomickými změnami a samozřejmě rozvíjející se globalizací. (15)

Využití práce může být přínosem pro mateřská centra, zabývají se vztahy mezi rodiči a dětmi, výplní volného času rodiny, tedy veškerou problematikou, která se dotýká rodin. Tyto centra mohou díky tomu pomoci zlepšit rodinou situaci a dát nástin k řešení problémům rodinám, které o pomoc požádají. Dalším přínosem této práce je, že může sloužit při sociální práci s rodinou.

6 ZÁVĚR

Pojem volný čas nemusí pro každého člověka znamenat totéž. Mně samotné se při pojmu volný čas vybaví příjemné posezení s přáteli, ráda se odreaguji při jízdě na kole, což je aktivní forma trávení volného času.

Při zpracování této práce jsem si rozšířila své vědomosti týkající se volného času a zároveň si připomněla, jaké jsem já sama měla dětství. Na různé výlety a dovolené s rodinou není možné zapomenout a to díky neopakovatelným zážitkům, které jsme všichni společně prožili. Proto sama vím, jak je společné trávení volného času celé rodiny pro děti důležité.

Cílem práce bylo zaměření na problematiku trávení volného času v kontextu životních drah rodičů a dále na klíčové faktory, které mohou ovlivňovat rodiče při trávení volného času se svými dětmi. Cílem práce bylo přiblížit volnočasové aktivity vzhledem ke kontextu životních drah rodičů. Cíl byl splněn, pro tuto práci byla stanovena kvalitativní výzkumná strategie. Podklady pro tuto práci byly zjišťovány prostřednictvím polostandardizovaného rozhovoru, čímž byly dostatečně zodpovězeny stanovené okruhy v rozhovoru. Výsledky této práce mohou být užitečné pro zařízení, jako jsou mateřská centra či pro sociální práci s rodinnou.

Zpracováním dat bylo zjištěno, že vzdělání rodičů hraje roli. Je tím myšleno především to, že lidé mající vyšší úroveň vzdělání, mohou lépe jak finančně, tak ale i časově zabezpečit rodinu. Toto tvrzení se shoduje i u osob, jejichž vzdělání je středoškolské. Lidé, kteří mají dokončený učební obor nebo jejich vzdělání je základní, nemají možnost dostatečně zabezpečit rodinu jak ve sféře časové, tak i finanční.

Odpověď na druhou výzkumnou otázku je taková, že mezi faktory ovlivňující trávení volného času se řadí bydliště rodiny, finance, druh a finanční ohodnocení zaměstnání rodiče.

Práce obsahuje podklady týkající se rodiny a způsobu trávení volného času. Poukázáno je dále na informace zaměřující se na trávení volného času v současné rodině. Není opomenuta ani pracovní oblast a zároveň to, jak se pokusit sladit profesní záležitosti a dostatečné trávení volného času mezi rodiči a jejich dětmi.

Data vyplývající z této práce mohou sloužit širé veřejnosti či odborníkům zabývajícím se touto problematikou.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- (1) ČADILOVÁ, Olga. *Rodina. Střední zdravotnická a Vyšší odborná škola Zdravotnická Mladá Boleslav* [online]. 2010 [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: http://www.szsemb.cz/admin/upload/sekce_materialy/Rodina.pdf&h=6AQEChJAS
- (2) ČERMÁKOVÁ, Marie a Hana MAŘÍKOVÁ. *Proměny současné české rodiny: (rodina-gender-stratifikace)*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2000, 170 s. ISBN 8085850931
- (3) DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Vyd. 3. Praha: Karolinum, 2002, 374 s. ISBN 8024601397.
- (5) DRAGANOVÁ, Helena. *Sociálna starostlivosť*. Martin: Osveta, 2006, 195 s. ISBN 9788080632403
- (5) DUDOVÁ, Radka. *Souvislosti proměn pracovního trhu a soukromého, rodinného a partnerského života*. Vyd.1. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007, 166 s. ISBN 9788073301194.
- (6) DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 237 s. ISBN 9788073801236.
- (7) DVOŘÁKOVÁ, Hana. *Pohybem a hrou rozvíjíme osobnost dítěte: [tělesná výchova ve vzdělávacím programu mateřské školy]*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011, 150 s. ISBN 9788073678197
- (8) GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Vyd. 1. Přeložil Jan Jařab. Praha: Argo, 1999, 595 s. ISBN 8072031244

- (9) GLOBAL CONCEPTS INTERNATIONAL. *Co je Montessori metoda vzdělávání* [online]. 2010 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.globalconcepts.cz/co-je-to-montessori>
- (10) HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2011, 239 s. ISBN 9788026200307.
- (11) HODAŇ, Bohuslav. *Volný čas a jeho současné problémy: sborník příspěvků přednesených na vědeckém sympoziu v Olomouci ve dnech 20. a 21. května 2002*. Olomouc: Hanex, 2002, 188 s. ISBN 8085783371.
- (12) HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- (13) HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012, 407 s. ISBN 9788026202196.
- (14) CHALOUPKOVÁ, Jana a Petra ŠALAMOUNOVÁ. *Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2004, 60 s. ISBN 8073300621.
- (15) JAMES, Allison a Adrian L JAMES. *Key concepts in childhood studies*. Los Angeles: SAGE, 2008, vi, 152 s. ISBN 9781412908795
- (16) KAČOVÁ, Petra. *Výchova v rodině k volnému času : diplomová práce*. České Budějovice: Jihočeská Univerzita, Teologická fakulta, 2008, 93 l., 5 l. příl.
Vedoucí diplomové práce Michal Kaplánek

- (17) KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001, 199 s. ISBN 8073150042.
- (18) KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 10-110 s. ISBN 9788024724560
- (19) MAHSHIE, Nicole. *Family Leisure Activities*. In. Ehow.com [online]. © 2013 [cit. 2012-12-15]. Dostupné z: http://www.ehow.com/info_7857248_family-leisure-activities.html
- (20) MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2007, 143 s. ISBN 9788073673253.
- (21) MATĚJČEK, Zdeněk. *Po dobrém nebo po zlém?*. 6. vyd. Praha: Portál, 2007, 109 s. ISBN 9788073672706.
- (22) MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2006, 332 s. ISBN 8024713624.
- (23) PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Vyd. 3. aktualiz. Praha: Portál, 2002, 231 s. ISBN 8071787116.
- (24) PINKNEROVÁ. *Společné procházky. Moje rodina* [online]. 2010 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.moje-rodina.cz/vztahy-a-intimita/spolecne-prochazky>
- (25) PLAŇAVA, Ivo. *Manželství a rodiny: struktura - dynamika - komunikace*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2000, 294 s. ISBN 8072390392

- (26) PROKEŠOVÁ, Miriam. *Volný čas a co s ním?*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2004, 43 s. ISBN není uvedeno
- (27) RAPHAEL, Lisa. *Teenage Parents and Their Educational Attainment*. In. TEXAS COMPREHENSIVE CENTER [online]. © 2012[cit. 2012-12-15]. Dostupné z: <http://txcc.sedl.org/resources/briefs/number5/index.html>
- (28) SHARRY, John. *Řešíme problémy s výchovou dětí a dospívajících*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2006, 143 s. ISBN 8025112950
- (29) SIROVÁTKA, Tomáš a Ondřej HORA. *Rodina, děti a zaměstnání v české společnosti*. Vyd. 1. Brno: Fakulta sociálních studií Masarykovy Univerzity v Brně, 2008, 328 s. ISBN 9788073261405.
- (30) STRAUSS, Anselm L. a Juliet M. CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Vyd. 1. Přeložil Stanislav Ježek. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999, 196 s. ISBN 808583460x.
- (31) STŘELEČEK, Stanislav. *Kapitoly z teorie a metodiky výchovy*. Brno: Paido, 1998, 189 s. ISBN 8085631613.
- (32) VAN PELT, Nancy L. *Dítě v dobrých rukou: knížka pro správné rodiče*. Vyd. 1. Praha: Advent-Orion, 2000, 241 s. ISBN 8071724203.
- (33) VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 522 s. ISBN 8071783080.
- (34) VERDON, Jean. *Volný čas ve středověku*. Vyd. 1. Přeložil Jiří Žák. Praha: Vyšehrad, 2003, 261 s. ISBN 8070215437.

(35) *Zákon o rodině č.94/1963 Sb: právní stav ke dni 1. března 2010: redakční uzávěrka*
15. 2. 2010. Praha: C.H. Beck, 2010, 229 s. ISBN 9788074002304.

8 PŘÍLOHY

Příloha 1: Okruh otázek při prováděném rozhovoru

Příloha 2: Přepis rozhovorů – vysokoškolsky vzdělaní komunikační partneři

Příloha 3. Přepis rozhovorů – středoškolsky vzdělaní komunikační partneři

Příloha 4: Přepis rozhovorů – komunikační partneři s dokončeným učebním oborem

Příloha 5: Přepis rozhovorů – komunikační partneři, jejichž vzdělání je základní

Příloha 1: Okruhy otázek při prováděném rozhovoru

1) OBECNÉ INFORMACE

Jaký je váš věk?

Kolik dětí máte?

Žijete ve městě nebo na vesnici?

Bydlíte v domě nebo bytě?

2) VY A VAŠE DÍTĚ

Je Vaše dítě jedináček?

Pokud ano, plánujete do budoucna další dítě?

Kolik byste do budoucna chtěli mít potomků?

3) INFORMACE TÝKAJÍCÍ SE VZDĚLÁNÍ

Nevyšší dosažené vzdělání?

Jaký učební obor máte vystudovaný?

Jakou střední školu máte vystudovanou?

Jakou máte vystudovanou vysokou školu?

Jste zaměstnaný/á? Jaké je Vaše zaměstnání?

V kolik hodin se obvykle vracíte z práce domů?

Jste ve své práci spokojený?

Jaké je rozvržení Vaší pracovní doby?

Pracujete na směny?

Máte volnou pracovní dobu?

Potřebujete-li ze závažných důvodů volno, vychází vám zaměstnavatel vyříct?

4) SPOLEČNĚ STRÁVENÝ ČAS A ZPŮSOB TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU

Jaký čas věnujete dětem po příchodu ze zaměstnání?

Hrajete společně hry?

Trávíte večery společně?

Díváním na televizi?(Jaké pořady nejčastěji sledujete)

Čtením pohádek?(Jaké pohádky čtete Vaším dětem nejčastěji?)

Jiným způsobem?

Jak tráví vaše dítě čas, po který vy jste v práci?

Školka, jesle, škola, jiné zařízení?

Hlídá vaše dítě (často) některý z prarodičů/chůva/jiný rodinný příslušník?

Navštěvuje vaše dítě zájmový kroužek/ky, pokud ano, tak jak často?

Chodí do kroužku rádo?

Jak je finančně náročné zájmový kroužek zafinancovat?

Potřebuje do tohoto kroužku nějaké pomůcky? Pokud ano jaké?

V jaké cenové výši se pomůcky pohybují?

Jak trávíte volný čas s dětmi v době dovolené?

Jezdíte na společné dovolené?

Posíláte děti na letní tábory?

Podnikáte se svými dětmi obvykle jednodenní výlety?

Jedí děti na delší dobu k prarodičům či jiným příbuzným?

Vysokoškolské vzdělání

R1:

I. Základní identifikační údaje

Komunikačním partnerům byla jako první položena otázka týkající se jejich věku. Matce je 28 let, otci je 30 let. Bydlí v rodinném domě na vesnici, do města by se stěhovat nechtěli. Preferují jako místo bydliště vesnici, především díky dobrému prostředí a klidu. Mají dceru ve věku 2 let. Do budoucna by se dalším dětem v žádném případě nebránili, chtějí mít početnější rodinu. Obá rodiče mají vysokoškolské vzdělání. Komunikační partner má vystudovanou Vysokou školu lesnickou v Brně. Partnerka má vystudovanou Zdravotně sociální fakultu v Českých Budějovicích, obor všeobecná sestra.

II. Informace týkající se zaměstnání

Komunikační partnerka je nyní na mateřské dovolené, partner pracuje jako manažer společnosti, která se zabývá prodejem a distribucí rašeliny. Jeho pracovní doba je volná, ale obvykle do práce chodí v 7:30 a vrací se v 17:30. Je ve své práci spokojený. Každá práce má kladné a záporné stránky, tak je tomu i v jeho zaměstnání. Je dobře finančně ohodnocený a zbývá mu čas i na dceru, se kterou tráví veškerý volný čas. Při naléhavé situaci je zaměstnavatel vstřícný a umožní mu z práce odejít a potřebné záležitosti si vyřídit.

III. Společně strávený čas a způsob trávení volného času

Matka je doma s dcerou, otec má tu možnost, že s dcerou ráno vstává a pak je dcera po celý den s matkou. Po příchodu otce z práce si otec s dcerou hraje a matka mezitím připravuje večeři. Tato rodina si velmi zakládá na společných večeřích. O víkendech jsou večeře a obědy samozřejmostí. S dcerou se rodiče snaží hrát takové hry, které rozvíjejí schopnosti jejich dcery. Televizi tato rodina téměř nesleduje, rodiče dovolují dceři koukat pouze na večerníček. Na tuto otázku komunikační partneři odpověděli, že dokáží dceři zabezpečit lepší výplň času než je sledování televize. Preferují spíše

knížky, ale díky věku dcery si je spíše prohlížejí a snaží se jí naučit rozpoznávat zvířata, tvary a poznávat běžné věci. Toto dělají proto, že dceři to pomůže v jejím rozvoji. Pomoc s hlídáním dcery nepotřebují, snaží si uzpůsobit své aktivity. Občas dceru hlídá babička.

Matka s dcerou navštěvuje kroužek plavání. Tento kroužek byl finančně náročnější, ale pro tuto rodinu nebyl problém kroužek zafinancovat.

Rodina velmi často jezdí na výlety. Jezdí jak na letní, tak na zimní dovolené, například do Francie. Na výlety jezdí velmi často. Rádi také s dcerou chodí na procházky do lesa, kde je klid a čerstvý vzduch.

R2:

I. Základní identifikační údaje

Komunikačním partnerům byla taktéž jako první položena otázka týkající se jejich věku. Tyto partneři jsou starší. Partnerovi je 52 let a partnerce je 46 let. Bydlí v rodinném domě na vesnici, vždy to byl jejich sen a do města se nikdy stěhovat nechtěli. Komunikační partneři mají dvě děti, dceru ve věku 20 let a syna ve věku 14 let. Do budoucna kvůli pokročilému věku další dítě neplánují. Ani v dřívější době nechtěli další dítě, vždy si přáli mít děti dvě. Oba partneři mají vysokoškolské vzdělání. Mají vystudovanou Pedagogickou fakultu v Českých Budějovicích, obor Učitelství pro první stupeň.

II. Informace týkající se zaměstnání

Jelikož mají oba respondenti stejný obor vzdělání. Pracují oba jako učitelé na základních školách. Znamená to, že jejich pracovní doba je obdobná. Jejich práce začíná v 7:50 a domů se vracejí kolem 16:00 h. Partneři jsou se svou prací spokojeni, je to práce, která je baví, což je v dnešní době docela vzácné. Při naléhavé situaci oběma vyjde zaměstnavatel vstříc, není v tom nejmenší problém. Tato práce dokáže rodinu dostatečně finančně zajistit.

III. Společně strávený čas a způsob trávení volného času

Tato rodina si velmi zakládá na čase stráveném společně. Když byly děti malé, matka vstávala ráno velmi časně, aby si nachystala vše potřebné a po příchodu z práce se mohla dětem naplno věnovat. Snažil se o to i otec, ale ten měl ještě další povinnosti, takže zde toto nebylo tak pravidelné. Rodiče dětem pomáhali s psaním domácích úkolů, dcera byla samostatnější, úkoly psali společně do druhé třídy. Syn vyžadoval větší pomoc, což pro rodiče byla samozřejmost. Syn má jistou vadu, potřebuje tudíž větší pozornost a do určitého věku s ním bylo nutné provádět nápravné cvičení.

Rodina společně hrála velmi často pohybové a společenské hry. V dnešní době se rodina sejde každý večer při společné večeři a o víkendech jsou samozřejmostí i obědy. Večer spolu tráví čas buď tím, že si povídají anebo společně sledují televizi. Mezi jejich oblíbené pořady patří naučené a dokumentární pořady. Rodina velmi lpěla na knížky, rodiče ale dětem nejraději pohádky vyprávěli, což děti zaujalo daleko více. Časté u této rodiny byly procházky a různé ruční práce, kterými se jejich děti zdokonalovaly. Hlídaní dětí v této rodině rodinnými příslušníky bylo ojedinělé. Rodiče přizpůsobovali svůj čas především dětem.

Starší dcera navštěvovala zájmové kroužky, chodila do hudebního kroužku, kam chodí doposud a dochází do pěveckého sboru. Mladší syn také chodí do zájmových kroužků. Navštěvuje výtvarný kroužek, zde mu rodiče musí zaplatit pomůcky. Tento kroužek je díky drahým pomůckám nákladný. Ovšem rodina nemá problém dětem jejich aktivity zafinancovat.

R3:

I. Základní identifikační údaje

I posledním komunikačním partnerům s vysokoškolským vzděláním byla položena otázka týkající se věku. Dotázanému partnerovi je 33 let, partnerce je 32 let. Bydlí v rodinném domě na vesnici. Ve městě žít nechtějí, na vesnici je lepší prostředí pro dítě, přináší větší klid. Mají dceru ve věku 3 let. Do budoucna další dítě plánují, chtějí mít početnou rodinu. Partneři mají vystudovanou shodnou vysokou školu, Fakulta elektrotechnická v Plzni, obor aplikovaná elektronika.

II. Informace týkající se zaměstnání

Matka je nyní na mateřské dovolené. Otec pracuje jako vývojový pracovník a programátor, jeho pracovní doba je volná. V práci jsou oba partneři spokojeni, je to práce, které rozumí a která je především baví. Komunikační partner při nějaké nenadálé situaci nemá se zaměstnavatelem žádný problém, zaměstnavatel ho bez problémů uvolní.

III. Společně strávený čas a způsob trávení volného času

Matka je s dcerou celý den doma. Trávení volného času s dcerou je u otce velice rozmanité. Ale ve většině případů, po příchodu domů dcerku vykoupe a uloží jí ke spánku. Volnočasové aktivity se rodiče snaží ve velké míře zaměřit tak, aby byl co nejvíce podporován rozvoj dcery. Využívají Montessori přístup, který spočívá v tom, že se děti učí samostatnosti. Často hrají s dcerou hry, které podporují zlepšování paměti, rozlišování různých tvarů. V televizi dovolují dceři sledovat pouze večerníček. Další věci jsou tu knížky, které rodiče dceři čtou, mezi nejoblíbenější patří pohádky, jako Krteček, novodobé pohádky zcela ojediněle.

Středoškolské vzdělání:

R4:

I. Základní identifikační údaje

Nyní se budeme zabývat trávením volného času u rodin, kde rodiče mají nevyšší dosažené vzdělání střední školy. Na otázky týkající se věku komunikační partner odpověděl, že jeho věk je 34 let a věk partnerky je 33 let. Bydlí v panelovém domě ve městě. Na otázku, zda by měnili místo bydliště odpověděli ne. Se svým bydlením jsou spokojeni, mají vše při ruce a nemusí dojíždět do práce. Mají jednu dceru ve věku 2,5 roku. Do budoucna další dítě neplánují, což plyne z jejich pokročilejšího věku. Obá dotázaní partneři mají dokončené středoškolské vzdělání, komunikační partner má vystudovaný obor podnikání a partnerka obor strojírenství.

II. Informace týkající se zaměstnání

Dotázaný komunikační partner je zaměstnaný ve firmě, která se zabývá montáží elektroměrů. Jeho pracovní doba je pevná. Partnerka pracuje OSVČ - finanční poradce a poradce v oblasti hypoték. Její pracovní doba je volná, tudíž si jí může uzpůsobit tak, aby se mohla věnovat dceři. Pokud by nastala nějaká nenadálá situace a partner by musel opustit zaměstnání, tak jsou se zaměstnavatelem určité problémy, ale vždy se dokáží dohodnout na určitém kompromisu.

III. Společně strávený čas a způsob trávení volného času

Rodiče se snaží s dcerou trávit každou volnou chvíli. Velmi rádi si spolu kreslí, hrají pohybové hry. Všichni společně velmi rádi skládají puzzle. Mají spoustu knížek, díky kterým se dcera snaží rozpoznávat písmenka a poznávat věci. Televizi často nesledují, rodiče to nepreferují. Dcera má pouze dvě oblíbené pohádky, které jsou z nynější doby. Pravidelně chodí na procházky. Matka chodí s dcerou do kroužku plavání a navštěvovaly kroužek, kde se scházeli matky s dětmi, děti si zde mohli společně hrát a učit se novým dovednostem. Tento kroužek již dcera nenavštěvuje, plavat však chodí pravidelně. Pro rodiče není problém ani jeden z těchto kroužků zafinancovat. Rodičům

dcery občas pomáhá s hlídáním dcery matka komunikační partnerky, což je jen velmi ojediněle. Společně jezdí na výlety, které mají v oblibě, především díky změně prostředí a novým zážitkům s jejich dcerou, které se už nemusí nikdy opakovat.

R5:

I. Základní identifikační údaje

Jako další byli osloveni komunikační partneři, kdy věk partnera je 38 let, věk partnerky je 30 let. Bydlí na vesnici, v rodinném domě. Nikdy nepřemýšleli o bydlení ve městě, preferují vesnici. Mají dvě dcery. Starší dceři je 7 let, mladší 2, 5 roku. Do budoucna již další dítě neplánují. Obá komunikační partneři mají dokončené střední vzdělání. Otec je vystudovaný gymnazista a matka vystudovala střední zdravotnickou školu.

II. Informace týkající se zaměstnání

Oba partneři jsou zaměstnaní. Otec rodiny pracuje jako obsluha bioplynové stanice a IT pracovník v zemědělském družstvu. Práce matky je zdravotní sestra na oddělení psychiatrie v nemocnici. Své směny mají uzpůsobené tak, aby mohli být vždy jeden doma s dětmi, jedná se především o práci otce. Komunikační partner pracuje na směny, především odpolední a noční. Při nenadále situaci není ani u jednoho z partnerů problém se domluvit s jejich zaměstnatelem, vždy jim vyjde vstříc. Dobré vztahy panují na obou stranách.

III. Společně strávený čas a způsob trávení volného času

Je velmi totožné, pokud je doma s dětmi pouze otec nebo matka. Obá napíší se starší dcerou úkoly a pomáhají jí s přípravami do školy. Rodiče s dětmi hrají spoustu her, mají již nepřeberné množství. Rodina také velké množství času tráví u televize. Děti mají televizi velmi v oblibě novodobé pohádky od Walta Disneyho. Pokud bychom se zaměřili u této rodiny na čtení, není dětmi moc preferováno. Pouze straší dcera má jako povinnost číst mladší sestře pohádky, především proto, aby si procvičila čtení do školy. Jinak knížky tato rodina téměř vůbec nepreferuje. Další výplní volného času je počítač, který je starší dcerou velmi vyhledáván.

Co se týče hlídání dětí, rodina výpomoc od rodinných příslušníků nepotřebuje. Kvůli tomu rodiče uspořádali svou práci tak, aby tuto pomoc nepotřebovali.

Mladší dcera prozatím žádné kroužky neprovozuje, zato starší dcera je kroužky poněkud vytížená. Každý den navštěvuje jiný kroužek. Mezi její zájmové kroužky patří: výtvarný kroužek, sportovní kroužek, kroužek anglického jazyka, hra na kytaru. Tyto kroužky je náročnější zafinancovat. Rodiče chtějí ale uspokojit nejprve zájmy svých dětí a až následně svoje. Není problém omezit své zájmy, a proto dokáží zafinancovat tyto finančně náročnější kroužky.

Starší dcera jezdí na letní tábory. Spolu s rodiči podnikají často výlety, které mají v oblibě, neboť poznají nové prostředí a prožijí se svými dětmi zážitky, které není možné prožít doma.

R6:

I. Základní identifikační údaje

Tito komunikační partneři mají shodný věk, oběma je 37 let. Bydlí na vesnici v domě. Ani jeden z partnerů nepřemýšleli o stěhování se do města. Zde jsou spokojení, žijí na čerstvém vzduchu a v místě bydliště i pracují, což je pro ně velmi příznivé, nemusí za prací dojíždět. V této rodině jsou dvě děti, starší syn, kterému je 17 let a mladší syn, kterému je 7 let. Obá partneři mají vystudovanou střední školu. Otec je vyučený automechanik, ale chtěl mít středoškolské vzdělání, tak si dodělal i nástavbové studium. Matka má vystudovanou střední zdravotnickou školu.

II. Informace týkající se zaměstnání

Obá partneři jsou zaměstnaní. Otec pracuje jako odborný opravář v oblasti kamionové dopravy. Zaměstnání matky je zdravotní sestra v dětské psychiatrické léčebně. Oba pracují na směny. Do práce chodí ve většině případů v 7:00 h., domů se navracejí kolem 16:00 h. Obá komunikační partneři jsou ve své práci spokojení, tato práce je baví a velmi přínosné je pro ně to, jak bylo již výše zmíněno, že za prací nemusí dojíždět. Při nenadále situaci, kdy partneři potřebují uvolnit z práce, není problém se zaměstnatelem domluvit.

III. Společně strávený čas a způsob trávení volného času

Matka, pokud není v práci, pomáhá mladšímu synovi s úkoly a věcmi, které potřebuje do školy. Se starším synem toto nikdy neprovozovala, je samostatnější. Otec úkoly s mladším synem nepíše, odpověděl: „na to nemám nervy“. Mezi stěžejní výplň volného času patří společenské hry, jako domino, nebo Člověče nezlob se. Tato rodina velmi často sleduje televizi. Nemají vyhraněný konkrétní pořad, televize je také puštěna už jen jako „kulisa“. Další na řadu přichází počítač, kde syn velmi rád vyplňuje svůj volný čas, rodiče se to však snaží omezovat. Syn navštěvuje kroužek florbalu, který ho velmi baví. Toto je zřejmě jediná zájmová aktivita, která je spojena s pohybem. Syn vyhledává spíše pasivní zábavu, rád s matkou připravuje obědy a večeře, u kterých se pak rodina společně sejde. Velmi rádi tráví čas společně v létě u bazénu. Mají rádi, když je navštíví příbuzní a celá rodina se sejde pohromadě. Jezdí spolu o letních prázdninách na výlety, kde zažijí mnoho zábavy a jsou všichni spolu pohromadě.

Učební obor

R7:

I. Základní identifikační údaje

Zde byli dotázáni komunikační partneři s nevyšším dosaženým vzděláním - učebním obor. Prvním partnerům byla položena otázka věku. Partnerův věk je 36 let, partnerčin je 35 let. Bydlí na samotě, v rodinném domku. Zde jsou spokojeni, mají zrekonstruovaný dům a především klid a soukromí. Mají dvě děti, staršího syna, kterému je 11 let a mladší dceru, které je 5 let. Do budoucna dalšího potomka neplánují, nebyli by schopni dopřát dítěti vše, co by potřebovalo. Tito partneři mají dokončený učební obor, otec je vyučený opravář zemědělských strojů a matka je vyučená zahradnice.

II. Informace týkající se zaměstnání

Tito partneři jsou zaměstnaní. Komunikační partner pracuje jako řidič kamionové dopravy, partnerka pracuje jako kuchařka. Rozvržení její pracovní doby je pevné, její práce začíná v 6:00 a domů se navrácí v 15:00. U partnera je to problematictější, jelikož je řidič kamionové dopravy, tak odjíždí v pondělí a vrací se v pátek. Doma je pouze o víkendech, ale se svou prací je spokojený. To se o komunikační partnerce říci nedá, v její práci je špatný pracovní kolektiv, tudíž ne moc dobré pracovní podmínky. Ovšem při nějaké nenadále situaci ji zaměstnavatel vyjde vždy vstříc. To se u partnera bohužel nedá zařídit, neboť je v zahraničí. Jeho práce je více časově náročná, tudíž nemá tolik prostoru trávit čas s dětmi. Nicméně tato práce dokáže rodinu dostatečně finančně zajistit. Ostatní povinnosti během týdne jsou však na matce. Finanční zajištění rodiny je přednější.

III. Společně strávený čas a způsob trávení volného času

Díky povaze otcova zaměstnání tráví s dětmi více času matka. Ovšem, když je doma i otec, tak se rodina snaží trávit co nejvíce času společně. Celá rodina velmi ráda podniká výlety k rybníku, velmi rádi rybaří.

Po příchodu domů napíše matka se synem úkoly do školy. Pak si spolu jdou na chvíli hrát, velmi rádi hrají společenské hry, jako je Člověče, nezlob se. Hry na rozvoj dětí nebo na rozšíření obecných dovedností moc nehrají. Sledují společně televizi, mezi jejich neoblíbenější pořady patří Ordinace v růžové zahradě, mladší dcera má ráda pohádky, mezi její neoblíbenější patří Včelka Mája. Na televizi se většinou dívají před spaním. Knížky byly v oblibě spíše, když byly děti menší. Mezi oblíbené knihy patřily především knihy jako Kocour v botách a další. Jak je již zmíněno výše, rodina tráví společný čas hlavně o víkendech. Jezdí na spousty výletů. O letních prázdninách jezdí celá rodina na dovolené. Díky pracovnímu vytížení rodičů pomáhá s hlídáním dětí prarodiče komunikačního partnera.

Děti navštěvují zájmové kroužky, které je velmi baví. Dcera chodí do Zumba kroužku pro malé. Je to pro matku časově náročné, neboť dceru musí každý týden na tento kroužek vozit automobilem. Toto platí i se zájmovými kroužky syna. Mezi jeho zájmové kroužky patří fotbal, florbal, keramický kroužek. Díky práci otce, která je dobře finančně zajištěna není problém tyto kroužky dětem zafinancovat. V případě, že by o tuto práci přišel, pro rodinu už by bylo náročnější tyto aktivity zafinancovat.

R8:

I. Základní identifikační údaje

Věk komunikačního partnera je 32 let, partnerce je 30 let. Bydlí na vesnici, v rodinné novostavbě. Obá partneři pocházejí z města a jejich snem vždy bylo mít domek na vesnici, což se jim splnilo. Mají dva syny, staršímu synovi je 7 let, mladší je o pět let mladší, jsou mu tedy dva roky. I přesto, že jejich dítě není jedináčkem, dalšímu dítěti do budoucna by se nebránili. Vzdělání obou partnerů je učební obor. Komunikační partner je vyučený kuchař/číšník, partnerka je vyučená kadeřnice.

II. Informace týkající se zaměstnání

Práce otce se neshoduje s jeho vystudovaným oborem, pracuje jako pokrývač, tudíž je hodně časově vytížený spíše v letních měsících. Ani vzdělání matky neodpovídá jejímu vzdělání, pracuje jako obsluha čerpací stanice. Z tohoto vyplývá, že otec má volnou pracovní dobu (pracuje pouze, pokud má nějaké zakázky). Matka pracuje na směny,

občas na ní vyjde směna i o víkendu. S prací jsou spokojeni, jsou rádi, že v dnešní době vůbec zaměstnání mají. Při nějaké nenadále situaci by komunikační partneři neměli problém se zaměstnavatelem, vyjde jim vstříc.

III. Společně strávený čas a způsob trávení volného času

Po příchodu staršího syna ze školy s ním matka napíše úkoly. Otec se synem úkoly nepíše. „Je to boj“, syn úkoly psát nechce, nebaví ho to. Při psaní úkolů je s mladším synem otec. Jejich činnosti jsou rozdělené a to i například při hraní her. Rodina velmi často sleduje televizi, sledují české pohádky. To samé platí i u knížek, čtení je však spíše nedobrovolné. Když už přijede na knížky, jedná se knížky typu především Šmoulové aj. Staršího syna baví hrát velmi na počítači, otec ho v tom podporuje, hrají spolu i hry strategického rázu. Mladšího syna by toto také zajímalo, ale na počítač ho nepouštějí, je na to ještě malý. Pokud je venku pěkné počasí jdou si hrát ven, hrají si na písku s ostatními kamarády. Děti dostaly k Vánocům motorku a čtyřkolku, což je jejich oblíbená hračka.

S hlídáním často vypomáhají prarodiče otce, kteří děti vyzvedávají ze školy a školky, tráví s nimi čas po dobu, než se rodiče vrátí ze zaměstnání.

Starší syn je velmi zatížen zájmovými kroužky. Kroužky, které syn navštěvuje, jsou: tenis, kam dochází dvakrát týdně. Dále fotbal a v létě se věnuje Dětskému sboru dobrovolných hasičů. Pro rodiče nejsou tyto kroužky finančně náročné, spíše časově, protože na každý kroužek musí syna vozit automobilem.

Rodina jezdí na dovolené, ve velké míře jezdí na zimní dovolené, díky pracovní vytíženosti respondenta. Často společně jezdí na výlety, které si velmi užívají. Rodiče by si přáli, aby starší syn jezdil na letní tábory, syn se však nedokáže odpoutat od rodičů, proto se táborům brání, rodiče toto spatřují jako chybu.

R9:

I. Základní identifikační údaje

Věk posledních dotázaných partnerů s tímto dosaženým vzděláním je 38 let u partnera a 25 let u partnerky. Bydlí ve městě, v panelovém domě. Tento způsob bydlení jim vyhovuje, mají vše nedaleko. Komunikační partner má z prvního manželství dceru, které je 9 let a společně mají dceru ve věku 2 let. Díky pokročilému věku partnera a finančním možnostem do budoucna další dítě neplánují. Co se týče vzdělání, partner je vyučený automechanik a partnerka vyučená prodavačka.

II. Informace týkající se zaměstnání

Matka je nyní na mateřské dovolené, zaměstnáním otce je vedoucí střediska, kde se vyrábí počítačové součástky. Matka po mateřské dovolené bude hledat novou práci, pro lepší finanční zabezpečení rodiny, z toho má však obavy. Otec je v práci spokojený, když potřebuje uvolnit naléhavě z práce, vždy mu zaměstnavatel vyjde vstříc.

III. Společně strávený čas a způsob trávení volného času

Jelikož je otec téměř celý den v práci, velké množství času tráví s dcerou matka. Komunikační partner se dceři během týdne věnuje minimálně. Tento čas se jí snaží vynahrázovat o víkendech, kdy všichni společně jezdí na výlety. Nejraději jezdí na chatu, kde změní prostředí a věnují se činností, které nejsou jindy možné.

Matka si dcerou ráda maluje, učí jí malovat vodovými barvami, chodí si hrát na hřiště s ostatními kamarády. Když je venku pěkné počasí, chodí malovat i křídami. Dcera se ráda dívá na pohádky novodobějšího rázu, matka jí pohádky pouští i na počítači. Není to však pravidlem.

Jezdí pravidelně na dovolené, na výlety. Na tyto výlety jezdí i s partnerovou dcerou z prvního manželství. Dcera žádné zájmové kroužky v tomto věku nenavštěvuje, neboť rodiče mají za to, že si v tomto věku dokáže vystačit bez takovýchto aktivit. V pozdějším věku se však kroužkům nebrání a byli by rádi, pokud by dcera do nějakého kroužku docházela. Obá rodiče budou mít zaměstnání, takže problém se zafinancováním kroužků být neměl.

Příloha 5: Přepis rozhovorů – komunikační partneři, jejichž vzdělání je základní

Základní vzdělání:

R10:

I. Základní identifikační údaje

Posledním dotázaným okruhem jsou komunikační partneři se základním vzděláním. Partnerovi je 44 let, partnerce je 41 let. Bydlí ve městě, v rodinné novostavbě. Dlouhou dobu bydleli ve městě, jejich snem bylo mít rodinný dům, což se jim splnilo a jsou zde spokojeni. Mají dvě děti, synovi je 18 let, mladší dcera je mladší, je jí 9 let. Do budoucna další dítě neplánují..

II. Informace týkající se zaměstnání

Komunikační partner i s tímto vzděláním našel práci, která dokáže dostatečně finančně zajistit celou rodinu, pracuje jako řidič nákladní kamionové dopravy. Partnerka pracuje jako doručovatelka na městském úřadě. Obá jsou s prací spokojeni, jsou rádi, že v dnešní době mají zaměstnání. Matce vychází zaměstnavatel vstříc, jak jen je to možné. U partnera to možné není, neboť je celý týden mimo Českou republiku. Sám partner vypověděl, že tato práce je pro rodinu stěžejní, kdyby o práci přišel, těžko by sháněl zaměstnání se svým vzděláním.

III. Společně strávený čas a způsob trávení volného času

Této rodině jsou velkou oporou prarodiče. Jelikož je otec velmi časově vytížen, tak babička vyzvedává dceru ze školy a je s ní po dobu, než se matka vrátí z práce. Matka s dcerou napíše domácí úkoly, pak jdou většinou sledovat televizi, na televizi se dívají často. Zajímají se o pořady, které jsou amerického dobrodružného rázu. Společenské hry hraje pouze matka s dcerou a to pouze stolní kulečnick. Díky pokročilejšímu věku syna s rodinou moc společného volného času netráví, jeho hlavní výplní je počítač, první počítač měl zhruba v pěti letech. I dcera velmi ráda hraje na počítači, ne však v tak velké míře jako syn. Tato rodina nepreferuje společné večere ani obědy.

Společný čas tráví společně v nepatrné míře o víkendu, kdy je otec doma. Společně spolu jezdí na chatu. Mají psa, o kterého se pečlivě starají a jezdí s ním na výstavy.

Komunikační partneři s dcerou, dříve i se synem jezdí na jednodenní poznávací výlety po pamětihodnostech.

Děti chodí do lidové školy umění. Syn se učí hře na kytaru a klavír, je pro to velmi nadaný a rozhodl se i proto jít studovat konzervatoř. Dcera tuto školu umění navštěvuje také, je ale ovšem zaměřená na malování. Dceřin kroužek není tak finančně náročný, rodiče ho zvládají zafinancovat sami. Kroužek syna už museli pomoci zafinancovat prarodiče.

Pokud se podaří rodině našetřit nějaké finanční prostředky, tak jezdí s dětmi na dovolenou do zahraničí. Tento druh dovolené je spíše relaxační.

R11:

I. Základní identifikační údaje

Dotázanému komunikačnímu partnerovi je 25 let, partnerce je 23 let. Žijí v klidné lokalitě na kraji města, velmi se jim zde líbí. Bydlí v malém bytě. Zde jsou spokojeni, nechtěli by bydlet na vesnici, spíše vesnici preferují jako místo pro rekreaci nebo dovolenou. Mají dceru, které je 2,5 roku. Do budoucna, pokud by byli schopní další dítě dostatečně finančně zajistit, tak by se dalšímu dítěti nebránili. Obá partneři mají základní vzdělání. Do budoucna by si však komunikační partnerka přála dodělat střední školu.

II. Informace týkající se zaměstnání

Matka je nyní na mateřské dovolené, otec pracuje jako závozník materiálu pro lékařský průmysl. Je se svou prací spokojený, pracuje na směny, a když je potřeba, jde do práce i o víkend, čemuž se vůbec nebrání, protože to znamená pro rodinu peníze navíc. Zaměstnavatel je vstřícný, snaží se respondentovi pomoci, pokud by se naskytla nějaká nenadálá situace. Je se svou prací spokojen a je rád, že jí se svým vzděláním získal. Při ztrátě tohoto zaměstnání by se mohlo stát, že by se rodina ocitla v tíživé životní situaci.

III. Společně strávený čas a způsob trávení volného času

Rodiče i přes své vzdělání se snaží dopřát dceři vše, co potřebuje. Po příchodu otce z práce si všichni společně hrají. Pokud je otec doma zakládají si na společných večerech a obědech. Dceru i v takovémto věku nechávají sledovat televizi, mezi její oblíbené patří pohádky. Respondentka s dcerou žádné kroužky nenavštěvuje.

R12:

I. Základní identifikační údaje

Posledním dotázaným partnerům byly položeny otázky týkající se věku. Partnerovi je 26 let, partnerce je 22 let. Nyní žijí s rodiči komunikační partnerky v rodinném domě na vesnici, ale do budoucna se chtějí přestěhovat do města, venkov jim příliš nevyhovuje. Vesnici by preferovali spíše jako místo pro rekreaci. Mají syna ve věku 2 let. Do budoucna by další dítě chtěli, nespěchají na to. Bude především záležet na finanční situaci rodiny. Vzdělání partnerů je základní.

II. Informace týkající se zaměstnání

Matka je nyní na mateřské dovolené. Otec pracuje v masokombinátu. S touto prací není spokojený. Ale je za ní rád, neboť jak sám odpověděl, je rád, že se svým vzděláním nějakou práci má. Při nějaké nenadálé situaci, se dokáže se zaměstnavatelem domluvit, a ten mu vždy snaží vyjít vstříc. Jeho pracovní doba je rozvržená do směn, což mu neumožňuje trávit se synem tolik času, kolik by si on sám představoval. Této rodině se snaží finančně vypomáhat i rodiče dotázané partnerky.

III. Společně strávený čas a způsob trávení volného času

Výplní volného času této rodiny jsou především procházky na čerstvém vzduchu. Rodina kvůli časově náročnému zaměstnání otce spolu netráví tolik času. Čas spolu tráví především o víkendech. Kdy si společně se synem hrají, při pěkném počasí si chodí hrát na pískoviště, baví je pohybové hry. Syn se rád dívá na kreslené pohádky novodobějšího rázu, rodiče mu to dovolují, ale jen v přiměřené míře. Před spaním čte matka synovi pohádky.